

Universiteit Utrecht

Masterscriptie Interculturele Communicatie

"Wat gebeurt er in de rest van de wereld?"

Een imagologisch onderzoek naar de representatie van het buitenland in het NOS Jeugdjournaal

Lieke Waenink - 5621593
UNIVERSITEIT UTRECHT
28 april 2020

Onder begeleiding van: Drs. Emmeline Besamusca
Tweede lezer: Dr. Paul Bijl

- Voorwoord

Voor u ligt mijn masterscriptie voor de opleiding Interculturele Communicatie. De afgelopen weken hebben volop in het teken gestaan van dit onderzoek. Hoewel ik, toen ik aan het begin van dit kalenderjaar aan dit proces begon, was voorbereid op een achtbaan, bleek de rit nogal anders dan ik van tevoren had kunnen bedenken. Een masterscriptie schrijven kost onder normale omstandigheden al de nodige hoeveelheid bloed, zweet en tranen, maar een masterscriptie schrijven *ten tijde van een pandemie* doet daar nog een schepje bovenop, zo blijkt.

Desondanks ben ik tevreden met het resultaat en bovenal met het leerproces dat ik ondergaan ben op zowel academisch als persoonlijk vlak. Hiervoor wil ik allereerst mijn begeleider bedanken. Emmeline, ik wil u bedanken voor uw kritische blik wanneer deze nodig was, maar ook zeker voor uw begripvolle en meedenkende houding wanneer deze nog harder nodig waren. Donderdag werd in deze periode mijn nieuwe favoriete dag van de week, waarop ik vol frisse moed onze wekelijkse scriptie-bijeenkomsten weer verliet. Ook wil ik u hartelijk bedanken voor uw geduld en bovenal uw vertrouwen in mij en mijn scriptie.

Verder wil ik mijn groepsgenootjes Demi, Wendelien en Janou bedanken, met wie ik voor dit onderzoeksproces in hetzelfde bootje gestapt ben en op wiens nuttige feedback ik altijd kon rekenen. Vooral Janou en ik zaten figuurlijk in hetzelfde schuitje en ik ben blij dat we elkaar hadden om zo nu en dan te sparren over onze onderzoeken. “We’re all in this together” was niet voor niets het motto van ons scriptiegroepje.

Ten slotte wil ik mijn huisgenoot Nadine bedanken, met wie ik ten tijde van de Corona-quarantaine veel uren samen heb doorgebracht. In dezelfde ruimte werken aan onze scripties werkte voor ons allebei erg goed omdat we elkaar zo konden blijven motiveren en helpen wanneer het even tegenzat (lees: wanneer Word weer *precies niet* deed wat wij wilden en af en toe een volledig eigen plan leek te trekken met de opmaak van onze stukken). Ook was het vooral heel erg fijn om een maatje te hebben om zo nu en dan afleiding bij te zoeken wanneer dat nodig was, om vervolgens met nieuwe energie weer door te kunnen gaan. Ik had niet zo geconcentreerd en gestructureerd kunnen werken zonder onze solidaire studiesessies! Bovendien heeft dit proces onze band aanzienlijk versterkt. Zo zie je maar, sociale quarantaine kan ook *wel* ergens goed voor zijn!

Lieke Waenink,

Utrecht, 28 april 2020

- Samenvatting

In de afgelopen jaren ontstond een discussie omtrent de manier waarop kinderen onderwezen worden over de wereld en hun eigen positie daarbinnen (Van Oostrom, 2012; Grever, Jonker, Ribbens & Stuurman, 2006). Een medium dat zich actief inzet om kinderen hierover te informeren is het NOS Jeugdjournaal (Timmer, 2017). Voor een meer open samenleving, dienen dergelijke programma's hun beelden zo inclusief en representatief mogelijk vorm te geven (Ten Thije, ter perse).

De representatie van het buitenland binnen het nieuwsdomein blijft een sterk onderbelicht aspect. Echter, een dergelijk onderzoek is juist nu, in het licht van de genoemde discussie, relevant. In dit onderzoek zijn 50 avonduitzendingen in de periode 2017-2018 van het NOS Jeugdjournaal vanuit een intercultureel communicatief oogpunt geanalyseerd met behulp van kwantitatieve analyses, een kwalitatieve inhoudsanalyse en een frameanalyse (Entman, 1993; Semetko & Valkenburg, 2000; Van Noije en Wennekers, 2019). Het onderzoek geeft hiermee inzicht in hoeveel *tijd* er werd besteed aan buitenlandse onderwerpen, welke *thema's* hierbij werden belicht en vanuit welk perspectief deze *geframed* werden. Het onderzoek sluit zo aan bij het academische debat omtrent culturele beeldvorming van de Zelf en de Ander, betekenisgeving door middel van framing en de actieve rol die de media hierin spelen.

Uit het onderzoek is met name gebleken dat de diversiteit van het buitenland ruim vertegenwoordigd werd binnen het NOS Jeugdjournaal. Echter was de aandacht voor dit buitenland duidelijk geconcentreerd op specifieke werelddelen: Europa, Azië en Noord-Amerika. Ook was er sprake van een onevenredige verhouding tussen de Zelf en de Ander, waarbij de Zelf de boventoon voert. Desondanks deed het NOS Jeugdjournaal een geslaagde poging Nederland in een wereldwijde context te plaatsen. Zo werden de blikken van kinderen verruimd door wereldwijde ontwikkelingen te presenteren en kinderen te informeren over de rol van Nederland.

Om de academische dialoog omtrent beeldvorming verder aan te vullen, kan het allereerst interessant zijn het gecreëerde hetero-image te onderzoeken ten opzichte van het auto-image. Verder kan een interdisciplinaire aanpak inzichten bieden in de visuele *clues* die bij dit onderzoek onbelicht zijn gebleven. Tevens kan het buitenlandse discours van het NOS Jeugdjournaal verder blootgelegd worden door de ingezette thema's verder uit te diepen per werelddeel. Ten slotte kunnen de resultaten van dit onderzoek op bredere schaal geïnterpreteerd worden wanneer er in de toekomst vergelijkend onderzoek plaatsvindt voor soortgelijke, buitenlandse journaals.

H1 - INLEIDING	7
H2 - CONTEXT	8
2.1 NOS JOURNAAL	8
2.2 NOS JEUGDJOURNAAL	8
2.3 DE WERELD VOOR KINDEREN	9
2.4 RELEVANTIE EN VRAAGSTELLING	10
H3 - THEORETISCH KADER	11
3.1 REPRESENTATIE	11
3.2 DISCOURS	12
3.3 ROL EN EFFECT VAN DE MEDIA	13
3.3.1 AGENDASETING	14
3.3.2 PRIMING	15
3.3.3 FRAMING	15
H4 - METHODE	17
4.1. CORPUS	17
4.1.1 AVONDJOURNAAL	17
4.1.2 PERIODE	17
4.1.3 FRAGMENTSELECTIE	19
4.2 OPERATIONALISERING	19
4.2.1 TRANSCRIBEREN	19
4.2.2 TRIANGULATIE	20
4.2.2.1 KWANTITATIEVE ANALYSE	20
4.2.2.2 THEMATISCHE INHOUDSANALYSE	21
4.2.2.3 FRAMEANALYSE	22
H5 - RESULTATEN	24
5.1 KWANTITATIEVE ANALYSE	24
5.1.1 ZENDTIJD	24
5.1.2 BENAMINGEN	24
5.1.3 POSITIE	26
5.1.4 VERTEGENWOORDIGING	27
5.2 KWALITATIEVE INHOUDSANALYSE	29
5.3 FRAMEANALYSE	30
5.3.1 GENERIEKE FRAMES	30
5.3.2 ISSUESPECIFIEKE FRAMES	31
H6 – ANALYSE EN DISCUSSIE	34
6.1 ZELF VERSUS ANDER	34
6.2 AUTO- VERSUS HETERO-IMAGE	35
6.3 DOMESTICATIE	36

6.4 DOELSTELLING NOS	37
<u>H7 - CONCLUSIE EN EVALUATIE</u>	<u>39</u>
7.1 BEANTWOORDING HOOFDVRAAG	39
7.2 EVALUATIE EN AANBEVELINGEN	40
<u>BRONNENLIJST</u>	<u>43</u>
- BIJLAGE 1	48
- BIJLAGE 2	49

H1 - Inleiding

‘Waarom?’ is een vraag waarmee ik mijn ouders vroeger de oren van het hoofd heb gevraagd. Van jongs af aan ben ik nieuwsgierig geweest, altijd kritisch ten opzichte van de dingen die mij verteld werden. Mijn ouders hebben de leergierigheid altijd aangemoedigd en ik ben dan ook van mening dat het belangrijk is dat een kind opgroeit in een milieu waarin er vragen gesteld mogen worden en waarin er aandacht is voor wat er in de rest van de wereld gebeurt. Als kind heb ik veel naar het Jeugdjournaal gekeken, een platform waarin het nieuws net wat begrijpelijker en passender voor mijn leeftijd werd verteld dan in het ‘Grote Mensen Journaal’. Wel is het van groot belang hoe zulk nieuws wordt gebracht. Een kind staat wellicht niet stil bij de vele manieren waarop nieuws *geframed* kan worden door de media, maar met de kennis van nu verdiep ik me graag verder in de manier waarop het narratief van de wereld wordt overgebracht richting kinderen. Het Jeugdjournaal neemt dagelijks een dominante positie in binnen de huiskamers van veel Nederlandse huishoudens en speelt daarbij een belangrijke rol in de beeldvorming die kinderen ontwikkelen over de wereld en de mensen die daarin leven. Het is cruciaal dat deze berichtgeving zo inclusief en representatief mogelijk is om stereotiepe denkbeelden te doorbreken en zo bij te dragen aan een meer open samenleving (Ten Thije, ter perse). In dit onderzoek zullen afleveringen van het NOS Jeugdjournaal daarom op exploratieve wijze onder de loep genomen worden vanuit een intercultureel communicatiewetenschappelijk perspectief. Dit onderzoek zal hiermee bijdragen aan de academische dialoog omtrent culturele beeldvorming van de Zelf en de Ander, betekenisgeving door middel van framing en de actieve rol die de media hierin spelen. Deze concepten zullen verder worden uitgediept in hoofdstuk 3.

Dit onderzoek is opgebouwd uit een zevental hoofdstukken. In het volgende hoofdstuk zal ik een beeld schetsen van de context van het NOS Jeugdjournaal, in hoofdstuk 3 zal ik de relevante theorieën op het gebied van representatie en framing ontvouwen waarna ik in hoofdstuk 4 de focus leg op de methodologie van dit onderzoek. De resultaten worden gepresenteerd in hoofdstuk 5 en daaropvolgend in hoofdstuk 6 geanalyseerd in het licht van de theorie. Ten slotte zal ik afsluiten met een concluderend hoofdstuk en de evaluatie van dit onderzoek, waarbij ook enkele suggesties voor toekomstig onderzoek zullen worden gedaan.

H2 - Context

Dit onderzoek richt zich op de beeldvorming van het buitenland binnen het NOS Jeugdjournaal. Voordat ik het theoretische kader en de methode van het onderzoek beschrijf, zal ik aanvullende achtergrondinformatie bieden omtrent de NOS en het Jeugdjournaal, alsmede het huidige debat omtrent het contextualiseren van het buitenland in Nederland. Dit is noodzakelijk om achteraf de resultaten van het onderzoek te kunnen plaatsen in het kader van de huidige discussie evenals de doelstelling van de omroep. Dit hoofdstuk zal uitmonden in de relevantie van het onderzoek alsmede de onderzoeksvraag.

2.1 NOS Journaal

De Nederlandse Omroep Stichting is een publieke omroep die wettelijk verantwoordelijk is voor het verzorgen van een brede nieuwsvoorziening die zowel betrouwbaar als onafhankelijk is (Mediawet, 2008). Ook is het doel de primaire informatiebron te zijn op het gebied van nieuws, sport en evenementen (NOS, z.d.-c). Hierbij worden de “hoogste journalistieke eisen van zorgvuldigheid, betrouwbaarheid, ongebondenheid, pluriformiteit en objectiviteit” gehanteerd (NOS, z.d.-c). Voor miljoenen Nederlanders vormt de radio- en televisiecontent van de NOS de voornaamste nieuwsbron en om deze positie vast te kunnen houden, heeft de nationale omroep enkele kernpunten geformuleerd: instandhouding van het bereik, versterking van het imago en de versterking van het innovatieve karakter (NOS, z.d.-d).

Dankzij het massale bereik van de televisie en de functie van het journaal als belangrijkste bron van informatie, is het journaal van groot maatschappelijk belang (Durkin & Nugent, 1998; Walma van der Molen & Van der Voort, 2000; Mumme, & Fernald, 2003; Hooghe, De Swert & Walgrave, 2005; Van Dijk, 2008; Coyne et al., 2016; European Commission, 2017; Rodman, in Tarekegn & Endris, 2019;). Hiermee heeft het journaal een toonaangevende positie om het beeldvormingsproces van het publiek te beïnvloeden. Het NOS Journaal beargumenteert zelf dat objectiviteit een van de voornaamste doelstellingen is (NOS, z.d.-c), maar door keuzes op het gebied van nieuwswaarde en selectie wordt er een beeld van de werkelijkheid geschetst dat slechts precies dit is: een *beeld* van de werkelijkheid. De beeldvorming van deze werkelijkheid is een mentaal proces dat zich afspeelt bij de kijker. Omdat het journaal over het algemeen voor een betrouwbare representatie van de werkelijkheid wordt aangenomen, kunnen de afleveringen van grote invloed zijn op dit mentale proces en de attitudes die hieruit voortkomen (Hooghe et al., 2005).

2.2 NOS Jeugdjournaal

De NOS geeft aan speciale aandacht te besteden aan jongeren (NOS, z.d.-d). Een manier waarop jongeren, kinderen in het bijzonder, bereikt worden door de NOS is middels het

Jeugdjournaal. Toen het reguliere NOS-journaal op 5 januari 1981 het 25-jarig jubileum vierde, werd het Jeugdjournaal voor het eerst uitgezonden, gericht op kinderen in de leeftijd van 9 tot 12 jaar (NOS, z.d.-b). Waar het programma in de beginfase begon met enkele uitzendingen per week, zijn er tegenwoordig, bijna 40 jaar later, dagelijks twee uitzendingen (NOS Jeugdjournaal, z.d.). Een journaal dat speciaal ontwikkeld is voor een jonge doelgroep en al decennialang dagelijks op televisie verschijnt, toont aan dat hier vraag naar is en er dus een behoefte bestaat aan goed geïnformeerde kinderen met betrekking tot de wereld om hen heen.

Vanaf 21 augustus 2017 begint voor het NOS Jeugdjournaal een nieuw tv-seizoen, waarbij het nieuws niet langer om 18:45 uur maar om 19:00 uur uitgezonden werd. Mede hierdoor kan de zendtijd van het avondjournaal verdubbeld worden: van tien naar twintig minuten. In het algemeen werd het gehele Jeugdjournaal in een nieuw jasje gestoken, waarbij het Jeugdjournaal belooft vooral “meer nieuwsverhalen over de doelgroep [te] maken, of items waarin kinderen de hoofdrol spelen” (Timmer, 2017). Niet alleen zorgt de dubbele zendtijd ervoor dat er meer recht gedaan kan worden aan heftig en complex nieuws uit het zogenoemde Grote Mensen Journaal, ook is er meer ruimte voor luchtiger nieuws (Bouma & Van Linge, 2017; NPO, 2017; Timmer, 2017). De meeste Jeugdjournalen hanteren een dergelijke tactiek van luchtige berichten om heftig nieuws af te wisselen (Van der Molen & De Vries, 2013). Ook ontstaat er met meer zendtijd meer ruimte voor de verhalen uit de leefwereld van kinderen (Bouma & Van Linge, 2017; NPO, 2017; Timmer, 2017).

Deze uitspraken duiden erop dat het Jeugdjournaal een actieve positie inneemt om Nederlandse kinderen te informeren over hetgeen er plaatsvindt buiten de landsgrenzen van Nederland. De programmamakers lijken de lokale cirkels van jonge kijkers te willen doorbreken door hen een wijder perspectief op de wereld te bieden.

2.3 De wereld voor kinderen

Met betrekking tot de manier waarop de wereld gepresenteerd wordt aan kinderen, ontstond in het verleden veel opspraak. Naar aanleiding van een breed gedeelde onvrede over dalende kennis van de geschiedenis en cultuur van Nederland bij jongeren bracht een commissie onder leiding van Frits van Oostrom in 2006 in opdracht van de Nederlandse overheid de *Canon van Nederland* uit (Van Oostrom, 2012). Het belangrijkste streven van de Canon is dat Nederlandse kinderen meer moeten leren over de nationale geschiedenis en op die manier de wereld om hen heen moeten leren kennen.

Hoewel de canoncommissie beargumenteert dat “Nederland in verbinding staat met een heel groot buitenland” (2012, p.93), ontving de Canon veel kritiek over de manier waarop kinderen in de lagere schoolleeftijd vertrouwd gemaakt worden met de wereld. De kritiek luidt onder andere dat de canon gebaseerd is op “een anachronistisch en eenzijdig perspectief op de

natie” (Grever, Jonker, Ribbens & Stuurman, 2006, p. 110). Ook ontbreekt het de Canon volgens critici aan een internationaal vergelijkend perspectief. Door een te grote focus op Nederland worden perspectieven van andere groepen uitgesloten en ontstaat een ‘wij’ tegenover ‘zij’ construct. In tegenstelling tot het argument van de canoncommissie dat de buitenwereld van het jonge kind “om de hoek” begint, stellen Grever et al. (2006, p. 112) bovendien dat kinderen juist erg nieuwsgierig zijn naar het vreemde (p. 112). Kortom, de algemene kritiek luidt dat De Canon van Nederland te nationaal gericht is en dat kinderen juist opgevoed dienen te worden als wereldburgers, waarin naast de natiestaat Nederland ook de rest van de wereld een plaats in het onderwijs krijgt (Grever et al., 2006). Dit leidt ertoe dat de blik van kinderen wordt verruimd en leerlingen zo meer op de hoogte zullen raken van wereldwijde ontwikkelingen en de rol van Nederland daarbinnen (Grever et al., 2006).

Een dergelijk perspectief is echter niet alleen relevant voor het verleden, maar ook een zeer vruchtbare manier om kinderen een inclusieve en kritische blik mee te geven voor het heden. Door de consumptie van televisie en internet, worden kinderen namelijk dagelijks geconfronteerd met actualiteiten in de wereld, ook van buiten hun directe omgeving.

2.4 Relevantie en vraagstelling

Hoewel er al enig vergelijkend onderzoek is gedaan tussen het Jeugdjournaal en het reguliere NOS Journaal (Sijbom, 2010; De Zwart, 2014) en onderzoek naar de representatie van een specifiek conflict of groep in respectievelijk het NOS Journaal (During, 2016) en het Jeugdjournaal (Geerdink, 2015), lijkt het erop dat een analyse van de representatie van het buitenland in de breedste zin van het woord binnen het nieuws voor jongeren nog een onderbelicht aspect is. Echter, een dergelijk onderzoek lijkt in het licht van de discussie rondom de Canon van Nederland juist aan de orde om in te schatten hoe een invloedrijk medium als het Jeugdjournaal zich tot dit debat verhoudt. In dit onderzoek zal daarom onderzocht worden op welke manier het Jeugdjournaal dit bewerkstelligt door te analyseren op welke manier het buitenland werd vertegenwoordigd door in te gaan op de mate waarin en de manier waarop het Jeugdjournaal het jonge publiek informeert over de wereld buiten Nederland. In dit onderzoek probeer ik daarom een antwoord te formuleren op de volgende hoofdvraag:

Op welke manier representeert het NOS Jeugdjournaal het buitenland in het dagelijkse avondjournaal in de periode 2017-2018?

H3 - Theoretisch kader

In dit onderzoek staat representatie centraal. Daarom zal ik dit hoofdstuk eerst beginnen met een toelichting van relevantie theorieën omtrent dit proces. Verder zal ik dieper ingaan op de rol van de media en de manieren waarop niet alleen beïnvloed kan worden *waarover* gedacht wordt, maar ook *hoe* er gedacht wordt.

3.1 Representatie

Om de complexe sociale omgeving te kunnen bevatten, groeperen we mensen in denkbeeldige sociale categorieën (Jackson, 2014). We reduceren informatie en categoriseren mensen op basis van onze eerdere ervaringen en onze perceptie van onze sociale omgeving (Allport, in Jackson, 2014). Dit toeschrijven van vooringenomen ideeën over eigenschappen en gedragingen aan alle leden van een bepaalde groep wordt *stereotyperen* genoemd (Jackson, 2014). Kort gezegd, door middel van representatie wordt er middels taal betekenis geconstrueerd (Hall, 2013).

Hoewel dit een zinvolle cognitieve strategie kan zijn, kan het ook leiden tot de beginselen van *essentialisme*: de ideologie die veronderstelt dat groepen gemakkelijk gedefinieerd kunnen worden en dat alle leden van een dergelijke groep min of meer hetzelfde zijn (Bucholtz, in Jackson, 2014). Volgens het essentialisme heeft iedere gemeenschap een vaste identiteit, gelinkt aan bepaalde traditionele praktijken die onveranderd en onbetwist blijven (Siapera, 2010). Dit kan vervolgens leiden tot het objectiveren van anderen, waarbij cultuur gebruikt wordt om het gedrag van de zogenaamde ‘Ander’ te verantwoorden, ook wel bekend als *othering* (Jackson, 2014). De complexe eigenschappen van het individu worden buiten beschouwing gelaten en de kwetsbaarheden van de gemarginaliseerde groep worden ingezet om de overheersende positie van de Zelf ten opzichte van de Ander in stand te houden en te versterken (Abdallah-Pretceille, Holliday, in Jackson, 2014; Ten Thije 2016). De relatie tussen de Zelf en de Ander is er een van macht en hiërarchie, waarbij de Zelf zichzelf boven de Ander plaatst.

Een van de benaderingswijzen binnen het onderzoeksveld van interculturele communicatie houdt zich bezig met de representatie van de Zelf en de Ander. Het wetenschappelijk specialisme dat zich concentreert op culturele representaties en beeldvorming over culturen en de samenleving analyseert, wordt *imagologie* genoemd. Hierbij wordt de nadruk gelegd op *hoe* er gesproken wordt over anderen en hoe (groepen) mensen daarmee worden gerepresenteerd (Leerssen 2007; 2016). Het bestuderen van (stereotiepe) beeldvorming en verwachtingen van anderen geeft belangrijke inzichten in de manier waarop mensen van diverse nationale en culturele achtergronden met en over elkaar communiceren. Hierop volgend verschaft een dergelijke analyse inzicht omtrent processen van in- en

uitsluiting. De focus van deze onderzoeksmethode ligt op de (re)productie van beeldvorming in de media op basis van het *auto-image* (zelfbeeld) en het *hetero-image*. Het auto-image is het beeld dat een land over zichzelf creëert en uitdraagt, het hetero-image is de manier waarop een bepaalde persoon, groep of natie een andere persoon, groep of natie beschouwt (Leerssen, 2007).

Recent onderzoek op het gebied van de Zelf en de Ander is geconcentreerd op de rol van massamedia in het proces van de (re)productie van culturele representaties, waarvoor de term *mediatization* in het leven geroepen is (Agha, 2011; Ten Thije, ter perse). In dit onderzoek zal ik dieper ingaan op de rol van de media en de manier waarop bepaalde auto- en hetero-images geconstrueerd kunnen worden.

3.2 Discours

Met het begrip *discours* wordt de manier bedoeld waarop er op een bepaald moment in de geschiedenis gedacht en gepraat kan worden over een onderwerp (Foucault, in Hall, 2013). We spreken van het dominante discours wanneer een specifiek discours veelvuldig vertegenwoordigd is en zo de boventoon voert binnen een bepaalde groep. MacDougall (2002) veronderstelt dat consumenten dominante discourses eenvoudig kunnen overnemen uit de stereotyperende, populaire media, waarbij de kijker zogezegd ‘medeplichtig’ wordt aan de verspreiding van deze discourses. Het proces van discours heeft betrekking op de manieren van spreken en denken over verschillende onderwerpen. Discourses vormen de manier waarop men zichzelf begrijpt en beïnvloeden tevens de manier waarop men naar deze discourses gaat handelen. Dit gebeurt in een proces van benoemen, ordenen en internaliseren. Taal is hiermee niet louter een communicatiemiddel, maar ook het model waarmee de wereld en de eigen plaats daarbinnen wordt vormgegeven.

Binnen de theorie van discours zijn ook de concepten macht en kennis opgenomen, die als wederkerige ideeën aan elkaar gekoppeld worden (Hall, 2013). Macht is verwant aan processen van in- en uitsluiting en is nauw verbonden aan kennis. Macht staat in relatie tot de zeggenschap over wat wel en niet belangrijk is, over wie wel en niet toegestaan wordt om deel te nemen, welk verhaal verteld wordt en wiens verhaal niet. Macht en kennis staan op hun beurt weer in relatie tot het concept van *waarheid*. Wanneer men beschikt over kennis, beschikt men tevens over de macht om te bepalen welke kennis wel en niet wordt overgedragen. Degene die kennis heeft, is in de positie om te bepalen waarover er gesproken wordt en is op deze manier in staat om de “waarheid” vast te leggen en anderen hiervan te overtuigen (Buikema & Plate, 2015).

3.3 Rol en effect van de media

Voor het overnemen van overtuigingen en gedrag door kinderen, is televisie een krachtige en veel gekozen bron van informatie (Durkin & Nugent, 1998; Walma van der Molen & Van der Voort, 2000; Coyne et al., 2016; European Commission, 2017). Kinderen nemen namelijk niet alleen het gedrag uit hun directe omgeving over, maar ook dat van mensen die zij op televisie zien. Dit toont aan dat televisie een belangrijk medium is aangaande de manier waarop kinderen de wereld om hen heen ervaren en benaderen (Mumme, & Fernald, 2003). Televisie is bovendien de hoofdbron voor kinderen op het gebied van nieuwsconsumptie (Walma van der Molen & Van der Voort, 2000, p. 3; Rodman, in Tarekegn & Endris, 2019, p. 61). Het nieuws wordt beschouwd als een belangrijke informatiebron voor de weergave van de wereld, waarmee het voor zowel volwassenen als kinderen een betekenisvolle rol als leermeester vervult op het gebied van normen, waarden, gebruiken en ideologieën (Van Dijk, 2008).

Televisie behoort tot de massamedia, een groep communicatiemiddelen waarmee er in een relatief korte tijd berichten naar een groot publiek gecommuniceerd kunnen worden. Het is belangrijk om in acht te nemen dat de massa media niet als objectief, maar als subjectief beschouwd dienen te worden. Het publiek moet zich bewust zijn van het feit dat alle ‘tekst’, dan wel geschreven, gesproken of visueel, wordt gevormd door politieke, sociale en culturele ideologieën waarmee bepaalde attitudes en overtuigingen worden uitgedragen die nooit volledig neutraal zijn (Leerssen, 2007).

Door de jaren heen is de visie op het effect van media echter beduidend veranderd. In de beginjaren van mediaonderzoek werd er verondersteld dat media een sterk effect hadden op het publiek. Er was sprake van een eenrichtingsweg waarbij de mediaboodschappen het passieve publiek sterk beïnvloedden, volgens het zogeheten *hypodermic needle theory* (Lasswell, 1927). Deze theorie stelt dat mediaproducten een direct effect hebben op de passieve consumenten. Hoewel de complexe kracht van de media niet volledig genegeerd moet worden, werd dit model al snel verlaten voor een nieuwe denkwijze, waarbij de ontvanger een actievere rol aanneemt. Het effect van media zou beperkter zijn, waarbij bestaande opvattingen van het publiek wel konden worden versterkt, maar niet per definitie worden veranderd (Katz & Lazarsfeld, 2005). De *limited effect theory*, die op dat moment domineerde, beargumenteerde dat de macht van massamedia slechts beperkt is omdat het sociale netwerk de meeste invloed heeft op een individu en daarom belangrijker is. De focus ligt op hoe de media sociale normen en het publieke debat vormgeeft (Katz, 1957).

Vervolgens kwam het onderzoek naar *agendasetting* in politieke communicatie op, dat sterk gesteund werd door onderzoekers die zich niet konden vinden in het perspectief van die tijd (Scheufele & Tewksbury, 2007). Tot op heden richt media- en communicatieonderzoek zich voornamelijk op het idee dat de massa media wel degelijk effect kan hebben op de attitudes van het publiek, maar dat deze effecten niet alleen sterk afhangen van de kenmerken van het

medium en de inhoud zelf, maar ook van de consument en de sociale context. Binnen het huidige media- en communicatiewetenschappelijke veld hebben drie theorieën de overhand: *agendasetting*, *priming* en *framing* (Scheufele & Tewksbury, 2007). Van Noije en Wennekers (2019) omschrijven dat als volgt:

“In alle drie de theorieën staan processen van informatieverwerking centraal, waarin media-effecten optreden daar waar communicatie de cognitieve beschikbaarheid (*availability*), toegankelijkheid (*accessibility*), dan wel de relevantie of toepasbaarheid (*applicability*) en juistheid (*appropriateness*) van informatie bij ontvangers weet te beïnvloeden” (Van Noije & Wennekers, 2019 p. 3).

Zodoende dragen de media bij aan de manier waarop het publiek de wereld begrijpt en kennis reproduceert. In de volgende paragrafen zullen respectievelijk *agendasetting*, *priming* en *framing* een voor een aan bod komen om de diverse theorieën verder toe te lichten.

3.3.1 *Agendasetting*

De beginselen van *agendasetting* werden in de jaren '70 officieel vastgesteld door McCombs en Shaw (1972) waarin zij stelden dat de massamedia in grote mate bepalen waarover er gesproken wordt door meer of minder aandacht te besteden aan bepaalde onderwerpen. Hiermee beïnvloeden zij de mentale agenda van de maatschappij. De massamedia vertellen ons niet per definitie wat we moeten denken, maar in ieder geval wel waarover we moeten denken (McCombs & Shaw, 1972). Des te vaker er over een bepaald onderwerp wordt gesproken, hoe groter de kans is dat het publiek dit onderwerp relevant gaat achten. Dit wordt het eerste niveau van *agendasetting* genoemd, namelijk de mate waarin het object prominent wordt gemaakt (Weaver, 2007). Het benadrukt de rol van de media in het maatschappelijk discours (Balmas & Sheaffer, 2010). Op basis hiervan heb ik de eerste deelvraag van dit onderzoek geformuleerd:

Deelvraag 1. Waarover wordt in het Jeugdjournaal gesproken met betrekking tot het buitenland?

De *agendasetting*theorie is vervolgens uitgebreid met het concept van *framing*, dat ook wel het tweede niveau van *agendasetting* wordt genoemd. Dit is een van de manieren waarop de media de publieke opinie kunnen beïnvloeden. De media bepalen hierbij niet alleen waarover gesproken wordt, maar ook hoe hierover gesproken wordt (D'Haenens & Bosman, 2003; Balmas & Sheaffer, 2010). Deze theorie zal verder worden toegelicht in §3.3.3. Paragraaf 3.3.2 zal zich eerst focussen op de *priming*theorie, die nauw verband houdt met *agendasetting*.

3.3.2 Priming

Deze theorie verwijst naar de “changes in the standards that people use to make political evaluations” (Iyengar & Kinder, 2010, p. 63). Priming gaat, net als agendasetting, uit van het gegeven dat het vormen van beslissingen en attitudes in directe relatie staat tot het gemak waarmee gebeurtenissen of associaties voor de geest gehaald kunnen worden (Hastie & Park; Tversky & Kahneman, in Scheufele & Tewksbury, 2007). Bovendien delen beide methoden een gezamenlijke, theoretische basis: “by making some issues more salient in people’s mind (agenda setting), mass media can also shape the considerations that people take into account when making judgments about [...] issues (priming)” (Iyengar & Kinder, in Scheufele & Tewksbury, 2007, p. 11). Een voorbeeld van priming is dat een nieuwsartikel op de voorpagina van een krant als gewichtiger wordt beschouwd dan het nieuws ergens middenin. Beide theorieën schrijven de effecten van media toe aan de mate waarin en de manier waarop het publiek wordt blootgesteld aan bepaalde informatie. Derhalve wordt priming als een onlosmakelijk verlengstuk van agendasetting beschouwd (Iyengar & Kinder, 2010; Van Noije & Wennekers, 2019). Op basis hiervan heb ik de volgende, tweede deelvraag opgesteld:

Deelvraag 2. **Welke focus wordt in het Jeugdjournaal op de buitenlandse onderwerpen gevestigd?**

3.3.3 Framing

De toon waarmee er gesproken wordt over het op de agenda gezette onderwerp, kan al voorbepaald zijn door de vorm waarin de boodschap wordt overgedragen door middel van zogeheten *frames*. Dankzij frames kunnen we betekenis geven aan het sociale leven omdat hierbinnen een gedeeld kader van frames ontstaat (Goffman, in Siapera, 2010). Het proces van framing kan als volgt worden gedefinieerd:

“To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular definition of a problem, causal interpretation, moral evaluation and/or treatment recommendation for the item described” (Entman, 1993, p. 52).

Met het woord ‘*salient*’ wordt hier verwezen naar de manier waarop informatie opvallender, betekenisvoller of gedenkwaardiger wordt gemaakt voor het publiek. Hoe hoger deze zogeheten *salience*, hoe groter de kans dat de ontvanger de informatie waarneemt en verwerkt, waarmee het wordt opgeslagen in het geheugen (Fiske & Taylor, in Entman, 1993). Dit tweede niveau van agendasetting houdt zich bezig met een focus op terugkerende structuren van mediaverhalen, met name binnen nieuwsberichten (McCombs et al., 1997). Hierbij worden aanhoudende patronen van cognitie, interpretatie, presentatie, selectie, nadruk en uitsluiting ingezet om het discours te bepalen (Gitlin, in De Vreese, 2003). Door bepaalde kwesties boven

andere uit te lichten, verschaffen frames een manier om relevante gebeurtenissen te onderscheiden en te begrijpen (Gamson & Modigliani, 1989). Framing betreft dus een overtuigingstechniek binnen de communicatie waarbij tekst zo gekozen wordt, dat hiermee impliciet een aantal kenmerken uitgelicht worden. Deze uitgelichte aspecten kunnen vervolgens de ontvanger in de richting van een bepaalde interpretatie sturen waarmee een bepaalde attitude wordt gepropageerd.

Naar aanleiding van deductief, kwantitatief onderzoek naar de meest gebruikte frames in het Nederlandse nieuws, hebben Semetko & Valkenburg (2000) vijf zogenaamde ‘generieke’ nieuwsframes geïdentificeerd: het *conflictframe*, waarbij het accent ligt op onenigheid tussen individuen, groepen of instituten, en complexe kwesties vaak worden gereduceerd tot versimpelde thema’s van strijd; het *menselijk gezichtframe*, waarbij er een menselijk beeld wordt gegeven aan kwestie door het persoonlijke verhaal van een individu of groep te delen; het *economische gevolgenframe*, waarmee een kwestie wordt neergezet in termen van financiële en economische kosten en baten; het *moraliteitsframe*, waarbij een kwestie in de context van religieuze en/of morele voorschriften wordt geplaatst; en ten slotte het *verantwoordelijkheidsframe*, waarbij een kwestie dusdanig wordt gerepresenteerd dat de oorzaak van of de oplossing voor een probleem kan worden toegeschreven aan een individu, groep of instituut.

Naast generieke frames kunnen ook issuespecifieke frames worden onderscheiden, die nauw gerelateerd zijn aan het betreffende onderwerp (De Vreese, 2012). Zo blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek naar kindernieuws dat kinderen een sterk verlangen hebben naar minder serieuze en minder zwaarmoedige rapportages en dat zij ook graag positieve, humoristische en vermakelijke berichtgeving terug willen zien (Alon-Tirosh & Lemish, 2014). De issuespecifieke frames in dit onderzoek zullen verder worden toegelicht in hoofdstuk 4 en 5. Op basis van de framingtheorie heb ik de laatste deelvraag onder woorden gebracht:

Deelvraag 3. Vanuit welke invalshoek wordt het buitenlandse nieuws in het Jeugdjournaal geframed?

De drie genoemde deelvragen zullen bijdragen in het beantwoorden van de hoofdvraag van dit onderzoek: Op welke manier representeert het NOS Jeugdjournaal het buitenland in het dagelijkse avondjournaal in de periode van 2017-2018?

H4 - Methode

In dit hoofdstuk zal ik de keuzes die ik gemaakt heb om tot het onderzoeksmateriaal te komen toelichten en verantwoorden. Vervolgens zal ik uiteenzetten uit welke afleveringen het corpus werd opgebouwd en hoe dit tot stand is gekomen. Ten slotte zal ik de methode van de analyse van dit corpus beschrijven.

4.1. Corpus

4.1.1 *Avondjournaal*

Voor dit onderzoek is er een selectie gemaakt uit het beschikbare aantal afleveringen van het NOS Jeugdjournaal (NOS Jeugdjournaal, z.d.-b; www.jeugdjournaal.nl). Om een aantal redenen heb ik het ochtendjournaal uitgesloten van het corpus. Het ochtendjournaal wordt tussen 08:45 en 09:00 uur uitgezonden, een tijd waarop de doelgroep zich in principe in het klaslokaal bevindt. Of kinderen deze uitzendingen van het journaal kijken of niet, is daarom geheel afhankelijk van de keuzes die de scholen maken. Verder bestaat de kans dat niet het gehele journaal wordt bekeken, maar alleen bepaalde fragmenten didactisch ingebed zijn in het lesprogramma. Bovendien wordt in het persbericht van het Jeugdjournaal over het nieuwe format in het bijzonder aandacht besteed aan de verdubbelde zendtijd en het nieuwe tijdstip van het avondjournaal. “In tien minuten kun je kinderen niet bijpraten over de belangrijkste ontwikkelingen in de wereld”, aldus de chef van het Jeugdjournaal (Baneke, 2017). Om deze reden heb ik besloten mij te concentreren op de twintig minuten durende avondjournaals.

4.1.2 *Periode*

In verband met het nieuwe format van het NOS Jeugdjournaal inclusief verdubbelde zendtijd en extra aandacht voor complexere onderwerpen en de leefwereld voor kinderen, heb ik de uitzending van maandag 21 augustus 2017 gekozen als startpunt voor het corpus.

Om een algemene indruk te krijgen, is een zo willekeurig mogelijk corpus over een langere periode nodig. Op deze manier kunnen eventuele blijvend seizoensgebonden onderwerpen zoals Sinterklaas of de zomervakantie geen overheersende invloed hebben op het corpus. Om deze reden zijn er over een periode van een kalenderjaar vanaf (inclusief) 21 augustus 2017 tot en met 20 augustus 2018 met een online hulpmiddel willekeurig 50 afleveringen geselecteerd. De willekeurig geselecteerde afleveringen en de bijbehorende duur van de uitzendingen worden weergegeven in tabel 1a (2017) en 1b (2018).

Tabel 1a & 1b.

Overzicht van de 50 willekeurig geselecteerde aflevering en de bijbehorende duur van de aflevering in minuten:seconden.

Nummer	Datum	Duur aflevering
1	21 augustus 2017	21:01
2	23 augustus 2017	19:00
3	8 september 2017	20:13
4	12 september 2017	19:33
5	17 september 2017	20:12
6	22 september 2017	20:19
7	23 september 2017	20:28
8	4 oktober 2017	20:52
9	5 oktober 2017	20:37
10	6 oktober 2017	20:37
11	11 oktober 2017	19:27
12	1 november 2017	19:37
13	12 november 2017	21:39
14	16 november 2017	18:44
15	17 november 2017	19:25
16	18 november 2017	19:59
17	28 november 2017	18:58
18	3 december 2017	19:57
19	15 december 2017	20:35
20	22 december 2017	20:43
21	23 december 2017	20:43

Nummer	Datum	Duur aflevering
22	9 januari 2018	19:35
23	11 januari 2018	19:42
24	17 januari 2018	19:47
25	18 januari 2018	20:44
26	20 februari 2018	20:26
27	13 maart 2018	20:22
28	14 maart 2018	22:02
29	17 maart 2018	20:22
30	29 maart 2018	20:22
31	30 maart 2018	18:38
32	2 april 2018	21:08
33	3 april 2018	19:10
34	4 april 2018	19:55
35	22 april 2018	19:47
36	29 april 2018	20:14
37	6 mei 2018	20:12
38	9 mei 2018	21:02
39	14 mei 2018	20:14
40	30 mei 2018	20:03
41	14 juni 2018	21:28
42	20 juni 2018	19:11
43	9 juli 2018	19:40
44	18 juli 2018	20:25
45	23 juli 2018	18:57
46	4 augustus 2018	19:13
47	7 augustus 2018	20:08
48	14 augustus 2018	21:32
49	18 augustus 2018	20:42
50	20 augustus 2018	21:42

4.1.3 Fragmentselectie

Voor dit onderzoek heb ik alleen de fragmenten van het journaal geanalyseerd die op enigerlei wijze verwijzen naar de wereld buiten de Nederlandse grenzen. De ‘Nederlandse grenzen’ zijn daarbij geïnterpreteerd op het niveau van het land (de politieke grenzen: ‘Duitsland’, ‘Verenigde Staten’), op het niveau van de natie (de mensen die wel of juist niet tot de Nederlandse natie behoren: ‘Beyoncé’, ‘Queen Elizabeth’) en/of op het niveau van de staat (de ‘Amerikaanse presidentsverkiezingen’). Ook werd een individu dat niet de Nederlandse taal spreekt beschouwd als een vertegenwoordiger van het buitenland, waarmee dergelijke fragmenten ook werden opgenomen in het corpus. Uiteraard kan het voorkomen dat een fragment in relatie tot Nederland werd gebracht. In dat geval is ook het Nederlandse onderwerp en/of perspectief opgenomen in het corpus en in het overzicht van plaatsen die in relatie staan tot het buitenlandse nieuws (Bijlage 2).

4.2 Operationalisering

4.2.1 Transcriberen

De eerste stap in deze data-analyse was het transformeren van de gesproken taal naar een tekstuele vorm. Met de gesproken taal bedoel ik hierbij alles wat er gezegd werd door de presentator, de eventuele correspondenten, geïnterviewde personen en andere sprekers en de definieerbare taal uit getoonde beelden. De gesproken taal is letterlijk omgezet in tekst, zoals de zender het zelf heeft gebracht. Andere niet-talige elementen zoals lachen, zuchten, kuchen en lichaamstaal zijn niet getranscribeerd. Indien de spreker geen Nederlands spreekt en door het journaal werd ondertiteld, is de ondertiteling overgenomen in het transcript, gemarkeerd met een asterisk. In de transcripten is tevens aangegeven binnen welke minuten het onderwerp werd behandeld, hoe lang het onderwerp aan bod is, wie er aan het woord is, welk thema werd besproken en ten slotte over welke locatie er werd gesproken. Naar welke steden, landen en streken verwezen werd, zal in hoofdstuk 5 gepresenteerd worden (Bijlage 2).

Het Jeugdjournaal is een visueel medium en bevat daarom ook non-verbale boodschappen. De methoden van interculturele communicatieonderzoek zijn echter primair talig georiënteerd (Ten Thije, 2016). Ik heb in dit onderzoek daarom ook mijn focus gelegd op het talige en tekstuele aspect van dit medium. Hierbij erken ik dat belangrijke visuele clues uit lichaamstaal, beeldmateriaal, animaties en dergelijke meer zo verloren zijn gegaan. Hoe accuraat en uitgebreid een transcript ook is, het zal nooit de volledige werkelijkheid van de originele data kunnen representeren. Echter, het stelt de onderzoeker wel in staat om lang en intens bezig te zijn met de data waardoor ik voorafgaand aan de analyse al een grondige kennis kon vergaren van het corpus (Dörnyei, 2007). Mede hierdoor kon ik voorafgaand aan het coderingsproces al verschillende typen sprekers en enkele thema’s (4.2.2.2.) vaststellen.

De sprekers zijn door middel van een afkorting aangeduid, afhankelijk van hun rol: de presentator werd aangeduid met P; het subject, de persoon waarover er gesproken werd, met S; kinderen (in de leeftijdscategorie tot en met 18 jaar) zijn aangeduid met K (ook wanneer zij het subject zijn); eventuele lokale omstanders zijn aangeduid met LO; de voice-over werd aangewezen met VO; de deskundige met D; staatshoofden, partijleiders of andere politici duidde ik aan met PO van politiek; en eventuele gasten in de studio gaf ik SG ter indicatie.

4.2.2 Triangulatie

Dit onderzoek is uitgevoerd op basis van triangulatie, waarbij eenzelfde corpus vanuit diverse perspectieven en methoden wordt geanalyseerd met het doel een algemene interpretatie te bekrachtigen (Denzin, in Dörnyei, 2007). Triangulatie draagt hiermee bij aan de vermindering van de intrinsieke zwaktes van individuele onderzoeksmethoden door ze tegen de sterke punten van andere methoden af te zetten, waarmee de validiteit van het onderzoek wordt bekrachtigd (Dörnyei, 2007). Ik beargumenteer om een aantal redenen dat triangulatie noodzakelijk is voor dit specifieke onderzoek.

Allereerst heb ik voor dit onderzoek de frameanalyse van Semetko & Valkenburg (2000) gevolgd. Echter, zoals ook uit het voorafgaande hoofdstuk blijkt, is framing nauw verbonden aan agendasetting, die op haar beurt weer onlosmakelijk verbonden is aan priming (Iyengar & Kinder, 2010). Framenanalyse biedt op kwalitatieve wijze inzicht in de manier waarop er vormgegeven wordt aan een bepaald onderwerp, maar kwantitatieve analyses kunnen aanvullende inzichten bieden. Zo kan priming op kwantitatief niveau getoetst worden door in te gaan op de positie die het buitenlandse nieuws toebedeeld krijgt binnen de aflevering. Hetzelfde geldt voor agendasetting: het is mogelijk om in telbare eenheden in kaart te brengen hoe vaak er naar een bepaalde locatie verwezen wordt. Echter, agendasetting kan ook onderzocht worden aan de hand van een thematische inhoudsanalyse door het corpus op kwalitatief niveau open te breken en te categoriseren. Na deze stap, is een inhoudsanalyse bovendien een geschikte methode om het corpus op een systematische en kwantificeerbare wijze te analyseren omdat er geteld kan worden hoe vaak de gedefinieerde thema's voorkomen binnen het corpus. Kwantitatieve analyses, een thematische inhoudsanalyse en een frameanalyse werden gezamenlijk ingezet om te bestuderen hoeveel er over het buitenland werd gesproken, waarover werd gesproken en hoe hierover gesproken werd.

4.2.2.1 Kwantitatieve analyse

Allereerst heb ik geteld hoeveel minuten per uitzending werd besteed aan buitenlandse onderwerpen. De duur van de diverse buitenlandse onderwerpen werden in seconden geteld.

Vervolgens kon procentueel weergegeven worden welk aandeel de buitenlandse onderwerpen hadden in de betreffende episode.

Verder zijn alle genoemde locaties waarmee naar een plek op de wereld werd verwezen in kaart gebracht. De aan bod gekomen locaties zijn op kwantitatieve wijze in kaart gebracht en zo is ook bekeken in welke mate de diverse werelddelen vertegenwoordigd zijn.

Daarnaast heb ik geanalyseerd welk gewicht werd toegekend aan niet-Nederlandse onderwerpen door vast te stellen wanneer de onderwerpen aan de orde kwamen binnen de aflevering. Zo heb ik bestudeerd of de fragmenten bijvoorbeeld ook aan het begin van de aflevering plaatsvinden of dat de aandacht eerst op het Nederlandse nieuws werd gevestigd. Deze vraag heb ik getoetst door te tellen hoeveel buitenlandse fragmenten binnen de eerste anderhalve minuut na de introductie van het journaal worden aangesneden. Verder heb ik geanalyseerd of er extra aandacht werd besteed aan de buitenlandse fragmenten door te onderzoeken of deze op enige wijze herhaald werden.

Hierna heb ik in kaart gebracht door wie het buitenland werd vertegenwoordigd, dat wil zeggen, wie het woord heeft wanneer er over buitenlandse zaken gesproken werd.

Om ten slotte te kunnen beoordelen in welke mate er aandacht werd besteed aan de leefwereld van kinderen, heb ik bekeken hoeveel kinderen er in het jeugdjournaal aan het woord gelaten worden. Ook heb ik geanalyseerd welke afkomst deze kinderen hebben en heb ik onderzocht of zij met naam geïntroduceerd werden of niet.

4.2.2.2 Thematische inhoudsanalyse

Waar de focus van de kwantitatieve inhoudsanalyse ligt op hoeveel tijd er werd besteed aan het nieuws en wie dit vertegenwoordigt, ligt de focus bij de kwalitatieve inhoudsanalyse op de inhoud waarover gesproken werd binnen dit nieuws.

Uit eerder onderzoek is gebleken dat een inhoudelijke analyse op tekstueel niveau, door bijvoorbeeld met behulp van een functioneel pragmatische analyse te onderzoeken hoe er over bepaalde onderwerpen of groepen werd gesproken, niet de meest doeltreffende onderzoeksmethode is om het NOS (Jeugd)journaal aan te onderwerpen (During, 2016). De reden hiervoor is dat er in het nieuws op een vrij zakelijke manier wordt gesproken, zonder veel gebruik van bijvoorbeeld predicaties. Om deze reden heb ik voor dit onderzoek gekozen voor een kwalitatieve inhoudsanalyse van de algemenere thema's die werden besproken. Voor deze analyse werden de getranscribeerde fragmenten gecategoriseerd aan de hand van diverse thema's. Het is belangrijk om in acht te nemen dat deze thema's niet van tevoren zijn opgesteld, maar afgeleid werden van de specifieke data uit het corpus. Na het transcriberen volgde het codeerproces, waarbij ieder fragment een label in de vorm van een thema kreeg om zo grote stukken informatie te reduceren tot behapbare data en ze te kunnen linken aan bredere onderwerpen of concepten (Dörnyei, 2007). Het codeerproces verloopt van een breed naar een

steeds specifiekere niveau. Door het corpus meerdere malen te bestuderen en opnieuw te labelen, kon ik diverse kleinschalige thema's samenvoegen tot grotere, overkoepelende codes ofwel thema's. Zo zijn subthema's als muziek, kunst en roddelpraat opgenomen in het overkoepelende thema amusement.

Voorbeeldfragmenten thema amusement

“Ja, en als je kleine kunstwerken hebt, dan heb je natuurlijk ook grote kunst. In de Zwitserse bergen maakt een kunstenaar gigantische schilderijen in het gras. Van dit meisje dat een boek leest bijvoorbeeld. De man gebruikt verf voor zijn kunst en dat is natuurlijk verf die niet schadelijk is voor de natuur. Dat je het weet.” (Transcript 4, 12-09-2017)

“Ja, en dan nog slecht nieuws voor alle Justin Bieber lovers. Er gaan geruchten dat hij zijn liefde Hailey Baldwin ten huwelijk heeft gevraagd op de Bahama's. Ja, dat zeggen twee ooggetuigen die in hetzelfde hotel zaten als Justin en z'n vriendin. Volgens hen moesten alle gasten die in het restaurant zaten hun telefoon wegstoppen. Vervolgens ging Justin op een knie en deed hij Hailey een huwelijksaanzoek. We moeten nog even wachten totdat Justin het nieuwtje zelf bevestigd heeft. Helemaal zeker is het dus nog niet.” (Transcript 43, 09-07-2018)

Op deze manier konden de codes worden getest, aangescherpt, of verwijderd worden. Dit proces heb ik net zo lang herhaald tot er geen nieuwe codes meer ontstonden, noch codes aangescherpt konden worden (Dörnyei, 2007). Welke thema's uiteindelijk voortgekomen zijn uit het onderzoek, zal in §5.2 worden besproken.

4.2.2.3 Frameanalyse

Voor de frameanalyse heb ik gebruik gemaakt van nieuwsframes zoals gepresenteerd in het voorafgaande hoofdstuk. Semetko & Valkenburg (2000) stelden een helder schema op waaruit duidelijk wordt op welke kwesties werd gelet bij het toekennen van de frames (Bijlage 1). In dit schema worden diverse vragen geformuleerd aan de hand waarvan de diverse frames herkend kunnen worden. Zodra een vraag met ja beantwoord kan worden, is het frame toegekend.

Voorbeeldvragen generieke verantwoordelijkheidsframe (Semetko & Valkenburg, 2000)

“Suggereert het verhaal dat de overheid op enig niveau verantwoordelijk is voor de kwestie/het probleem?” (p. 100)

“Suggereert het verhaal een oplossing voor het probleem/de kwestie?” (p.100)

Voorbeeldvragen generieke moraliteitsframe (Semetko & Valkenburg, 2000)

“Bevat het verhaal een morele boodschap?” (p.100)

“Verwijst het verhaal naar moraliteit, God of andere religieuze beginselen?” (p.100)

Naast de generieke frames, werd het buitenlandse nieuws ook belicht vanuit issuespecifieke frames. Omdat issuespecifieke frames sterk afhankelijk zijn van het domein, kon er voorafgaand aan dit onderzoek niet voorspeld worden welke frames dit zouden zijn.

Voorafgaand aan het onderzoek leek het er wel op dat enkele van de door Van Noije en Wennekers (2019) opgestelde issuespecifieke frames ook toepasbaar zijn op mijn corpus. Echter, dit kon ik niet met zekerheid stellen. Voor enige houvast tijdens de analyse ben ik voor de basis van de issuespecifieke frameanalyse vertrokken vanuit dit onderzoek. Of de frames ook daadwerkelijk toepasbaar waren en welke frames nog meer geformuleerd konden worden voor deze specifieke casus, werd duidelijk tijdens het transcribeer- en codeerproces. Om deze reden zullen de resterende issuespecifieke frames worden besproken in het resultatenhoofdstuk.

H5 - Resultaten

In dit hoofdstuk presenteer ik de resultaten die zijn voortgekomen uit de analyses die zijn toegepast op de 50 transcripten van het Jeugdjournaal, zoals deze werden beschreven in hoofdstuk 4.

5.1 Kwantitatieve analyse

5.1.1 Zendtijd

Er zijn in totaal 364 fragmenten getranscribeerd over 50 verschillende afleveringen. Dit komt neer op een gemiddelde van 8 fragmenten per aflevering. Van alle getranscribeerde afleveringen is de totale duur van de aflevering afgezet tegen de zendtijd die besteed werd aan buitenlandse onderwerpen. Voor alle 50 afleveringen zijn deze waarden procentueel in kaart gebracht, zoals is weergegeven in tabel 2. Hieruit blijkt dat de gemiddelde zendtijd die de Nederland overstijgende onderwerpen binnen de avonduitzendingen van het Jeugdjournaal ontvangen ongeveer 30 procent van de totale aflevering beslaat.

5.1.2 Benamingen

Het buitenland werd door middel van 164 verschillende benamingen vertegenwoordigd. Deze benamingen variëren van plaatsnamen (Londen, New York, Parijs) tot regio's (Catalonië, Gazastrook), tot landen (Finland, Egypte, Peru), tot werelddelen (Noord-Amerika, Europa, Afrika) en zeeën (Waddenzee, Zwarte Zee). Soms werd er ook op een meer algemene wijze naar het buitenland verwezen met bewoordingen als 'de rest van de wereld', 'het buitenland' of 'internationaal'. De verschillende benamingen zijn per werelddeel gesorteerd en het aantal keren dat deze voorkomen is weergegeven in tabel 3. Hierbij is de laatstgenoemde categorie gegroepeerd tot 'buitenland algemeen'. Een overzicht van alle genoemde benamingen is weergegeven in figuur 1.

Tabel 2.

Overzicht van de tijdsduur en procentueel volume van de aan het buitenland besteedde zendtijd, geordend per aflevering 1 tot en met 50.

Transcript	Duur aflevering in sec	Zendtijd buitenland in sec	Procentueel	Transcript	Duur aflevering in sec	Zendtijd buitenland in sec	Procentueel
1	1261	427	33,9%	26	1226	568	46,3%
2	1140	363	31,8%	27	1222	200	16,4%
3	1213	492	40,6%	28	1202	637	53,0%
4	1173	612	52,2%	29	1222	376	30,8%
5	1212	346	28,5%	30	1222	348	28,5%
6	1219	317	26,0%	31	1118	282	25,2%
7	1228	159	12,9%	32	1268	659	52,0%
8	1252	73	5,8%	33	1150	585	50,9%
9	1237	318	25,7%	34	1195	769	64,4%
10	1237	145	11,7%	35	1187	521	43,9%
11	1167	176	15,1%	36	1214	328	27,0%
12	1177	267	22,7%	37	1212	328	27,1%
13	1299	397	30,6%	38	1262	587	46,5%
14	1124	184	16,4%	39	1214	283	23,3%
15	1165	234	20,1%	40	1203	330	27,4%
16	1199	516	43,0%	41	1288	827	64,2%
17	1138	290	25,5%	42	1151	682	59,3%
18	1197	244	20,4%	43	1180	598	50,7%
19	1235	315	25,5%	44	1225	355	29,0%
20	1243	214	17,2%	45	1137	458	40,3%
21	1257	200	15,9%	46	1153	379	32,9%
22	1175	319	27,1%	47	1208	206	17,1%
23	1182	170	14,4%	48	1292	287	22,2%
24	1187	458	38,6%	49	1242	491	39,5%
25	1244	214	17,2%	50	1302	276	21,2%
				Gemiddeld	1209	408	33,7%

Afrika (10x); Algerije (1x); Alpen (1x); **Amerika (38x)**; Amstelveen (1x); Amsterdam (6x); Antarctica (1x); Argentinië (2x); Assen (1x); Athene (1x); **Australië (19x)**; Azië (5x); Bahama's (1x); Bali (2x); Bangladesh (3x); Barcelona (1x); **België (12x)**; Bergen op Zoom (1x); Bonaire (1x); Bonn (1x); Borneo (1x); Brazilië (6x); "Buitenland" (9x); Bulgarije (2x); Calgary (1x); Californië (6x); Canada (6x); Cardiff (1x); Catalonië (3x); Cerro Gordo (1x); **China (15x)**; Congo (3x); Costa Rica (1x); Curaçao (2x); Cyprus (1x); Delft (1x); Denemarken (1x); Den Haag (3x); Dubai (1x); Dublin (2x); **Duitsland (17x)**; Egypte (1x); **Engeland (10x)**; Eritrea (1x); **Europa (12x)**; Filipijnen (2x); Finland (1x); Florida (2x); **Frankrijk (17x)**; Gambia (1x); Gaza (1x); Gazastrook (2x); Genua (4x); Glasgow (2x); Göteborg (1x); Griekenland (4x); Groningen (1x); **Groot-Brittannië (10x)**; Hawaii (3x); Hawija (1x); Honduras (1x); Hongarije (1x); Hong Kong (1x); Ierland (1x); IJsland (1x); India (6x); Indonesië (7x); Irak (1x); Iran (2x); Israël (4x); **Italië (10x)**; **Japan (15x)**; Jemen (1x); Jordanië (1x); Korea (3x); Kroatië (3x); Lagos (1x); Lelystad (1x); Libië (1x); Lombok (1x); Londen (6x); Los Angeles (1x); Louisiana (1x); Luzern (1x); Maastricht (1x); Manchester (1x); Madrid (1x); Makoko (1x); Maleisië (1x); Mali (1x); Marokko (4x); Melbourne (1x); Mexico (9x); Mexico-stad (1x); Michigan (1x); Micronesië (1x); Midden-Amerika (2x); Midden-Oosten (4x); Minneapolis (1x); Moskou (1x); Myanmar (1x); **Nederland (53)**; Nepal (2x); New Delhi (1x); New York (5x); Nicaragua (1x); Nieuw-Zeeland (1x); Nigeria (9x); Noord-Korea (8x); Noorwegen (5x); Oeganda (2x); Oostenrijk (2x); Pakistan (3x); Palestina (2x); Parijs (2x); Perpignan (1x); Peru (2x); Polen (2x); Polynesië (1x); Portugal (2x); Puerto Rico (2x); Pyeongchang (1x); Qatar (1x); Rio de Janeiro (1x); Roemenië (1x); Rotterdam (1x); Rome (1x); Rusland (8x); Saoedi-Arabië (4x); Schiphol (1x); Schotland (2x); Sierra Leone (1x); Singapore (1x); **Sint-Maarten (11x)**; **Spanje (10x)**; Sri Lanka (1x); St. Louis (1x); Syrië (5x); Taiwan (4x); Tanzania (1x); Thailand (9x); Tel Aviv (1x); Texas (1x); Tonga (2x); Trinidad (1x); Turkije (4x); Uden (1x); Uruguay (1x); Utrecht (2x); Vaticaanstad (1x); Venezuela (2x); **Verenigde Staten (22x)**; Vilalba (1x); Waddenzee (1x); Whales (1x); Wit-Rusland (3x); Zambia (1x); Zimbabwe (2x); Zuid-Afrika (1x); Zuid-Amerika (3x); **Zuid-Korea (13x)**; Zwarte Zee (1x); Zweden (6x); Zwitserland (5x).

Figuur 1.

Overzicht van de 164 benamingen in het corpus inclusief het aantal keer dat deze zijn voorgekomen.

Tabel 3.

Overzicht van het aantal verwijzingen en het aantal benamingen per werelddeel.

Werelddeel	Verwijzingen	Benamingen
Europa (excl. NL)	175	48
Azië	154	43
Noord-Amerika	118	24
Afrika	42	18
Oceanië	25	6
Zuid-Amerika	18	8
Buitenland algemeen	7	1
Zee	2	2
Antarctica	1	1
		151

5.1.3 Positie

Van de 363 fragmenten, zijn er in totaal 57 fragmenten waarmee er extra aandacht werd gevestigd aan een onderwerp. Dit gebeurt op twee verschillende manieren: door een fragment alvast aan te kondigen om de interesse van de kijker te wekken met een zogeheten *teaser* of door in de afronding van het journaal een nieuwsonderwerp nogmaals kort te benoemen.

Voorbeeldfragmenten teaser

“Duizenden game-fans van over de hele wereld zijn op een beurs in Duitsland. Ze kunnen daar de nieuwste games bekijken en testen. Dat straks.” (Transcript 2, 23-08-2017)

“Mensen zijn boos over hoe er in de Verenigde Staten wordt omgegaan met kinderen die illegaal het land zijn binnengekomen. Die worden weggehaald bij hun ouders en opgesloten in opvangkampen. Wat daar erg aan is en waarom de Amerikanen het dan toch doen, vertel ik je zo.” (Transcript 42, 20-06-2018)

Voorbeeldfragmenten herhaling

“In dit Jeugdjournaal hoorde je dat jongeren in Amerika demonstreerden tegen het gebruik van wapens in het land.” (Transcript 26, 20-02-2018)

“Ook vertelden we je over een enorme evacuatie in Japan. Door noodweer moesten meer dan een miljoen mensen hun huis uit.” (Transcript 43, 09-07-2018)

Tabel 4.

Overzicht van het totaal aantal vooraankondigingen en herhalingen.

	Aantal keer
Teaser	39
Herhaling	18
Totaal	57

Van de 364 fragmenten betreft 15,7% een fragment waarmee er extra aandacht werd gevestigd aan een later volgend of voorafgaand fragment. Verder is er onderzocht of het NOS Jeugdjournaal na de introductie ook met buitenlandse aangelegenheden werd geopend of dat Nederlandse fragmenten altijd de eerste onderwerpen van gesprek zijn. Uit de analyse blijkt dat er in totaal 15 fragmenten binnen de eerste 1,5 minuut na de introductie aan bod worden gebracht waarin het buitenland een rol speelt of het voornaamste onderwerp van gesprek is.

5.1.4 Vertegenwoordiging

Er zijn zeven typen sprekers onderscheiden: presentator, voice-over, correspondent, subject, kind, lokale omstander, deskundige, regering en studiogast. De diverse typen sprekers inclusief bijbehorende omschrijving zijn weergegeven in tabel 6. Tabel 7 geeft weer hoe vaak de sprekers aan het woord zijn. Hierbij zijn de sprekers maximaal een keer per fragment geteld om een vertekend beeld tegen te gaan wanneer er zich bijvoorbeeld een gesprek afspeelt tussen twee typen sprekers. De tabel geeft ook weer hoeveel van de sprekers kind zijn, hier zal in tabel 8 verder op ingegaan worden.

Tabel 5.
Overzicht van typen sprekers en de bijbehorende afkortingen en omschrijvingen.

Spreker	Afkorting in transcript	Omschrijving
Presentator	P	De spreker die alle items in het journaal aan elkaar praat.
Voice-over	VO	De spreker die op de achtergrond te horen is wanneer beelden getoond worden.
Correspondent	C	Een afgevaardigde van het NOS Jeugdjournaal die op locatie aanwezig is om verslag te doen.
Subject	S	Het individu of de groep over wie gesproken wordt (deze categorie omvat ook K en LO).
Kind	K	Een individu in de leeftijdscategorie 1 t/m 18.
Lokale omstander	LO	Een individu die ter plaatse aan het woord gelaten wordt, zoals de lokale bevolking of een andere omstanders. Het betreft hier geen kinderen.
Deskundige	D	Een afgevaardigde van een (hulp)organisatie of een expert op het gebied van het besproken thema.
Politicus	PO	Een individu dat op enige wijze een politieke functie bekleedt zoals een partijleider of een staatshoofd.
Studiogast	SG	Een individu die te gast is in de studio om zijn of haar verhaal te doen of een collega van een andere studio.

Tabel 6.

Overzicht van de verschillende typen sprekers en het aantal keer dat zij aan het woord zijn.

	Aantal	Waarvan kind
Presentator	360	N.v.t
Subject	139	107
Voice-over	80	N.v.t
Correspondent	30	N.v.t
Deskundige	18	N.v.t
Regering	12	N.v.t
Studiogast	4	N.v.t.

Ten slotte heb ik bekeken hoeveel kinderen er in het Jeugdjournaal aan het woord komen. Dit zijn er 107 in totaal, waarvan bijna de helft Nederlands is en de andere helft dus buitenlands. Sommige van deze kinderen worden bij hun naam geïntroduceerd door de voorafgaande spreker, bijv. de presentator of de voice-over, anderen niet.

Voorbeelden kinderen bij naam geïntroduceerd.

1. “Op veel plekken wordt inmiddels eten en drinken uitgedeeld, maar het blijft natuurlijk moeilijk en dat vindt ook de elfjarige Akira. Wij gingen bij haar langs om te kijken hoe het nu met haar gaat.” (Transcript 5, 17-09-2017)
2. “Correspondent Mark werkt voor het Jeugdjournaal in Zuid-Amerika en hij is naar de grens tussen Venezuela en Brazilië gereisd. Daar kwam hij Marco en John tegen. Beide jongens willen weg uit het land.” (Transcript 29, 17-03-2018)
3. “Veel kleding die nog goed is, of redelijk goed is, wordt verstuurd naar landen in Afrika, waar het wordt verkocht. Dat gebeurt onder andere in Oeganda, en daar zijn veel kinderen, zoals Whitney, er heel erg blij mee.” (Transcript 34, 04-04-2018)
4. “Verder in onze uitzending. In Zweden hebben ze last van enorme bosbranden. De Nederlandse Suzanna woont daar en maakt de branden van dichtbij mee.” (Transcript 45, 23-07-2018)

Het komt ook voor dat kinderen wel aan het woord gelaten worden, maar van tevoren geen korte inleiding krijgen waarin zij voorgesteld worden. De verhoudingen tussen de Nederlandse en niet-Nederlandse kinderen die aan het woord gelaten worden en of zij wel of niet bij hun naam worden benoemd, zijn weergegeven in tabel 7.

Tabel 7.

Overzicht van het aantal sprekende Nederlandse en niet-Nederlandse kinderen die wel of niet bij hun naam geïntroduceerd worden.

	Nederlands	Niet-Nederlands
Kinderen bij naam geïntroduceerd	41	40
Kinderen niet bij naam geïntroduceerd	8	18
	49	58

5.2 Kwalitatieve inhoudsanalyse

Daarnaast heb ik onderzocht over welke thema's er door het Jeugdjournaal gesproken werd in relatie tot het buitenland. Uit de analyse van de transcripten zijn 15 thema's naar voren gekomen. Hiervan is een thema als 'overig' gelabeld, waaronder de fragmenten vallen die niet tot de andere thema's toebedeeld konden worden. De thema's zijn handmatig per fragment geteld, waarbij ieder fragment tot maximaal 1 thema gecategoriseerd is. De 15 thema's spreken in principe voor zich. Het is echter wel van belang om te vermelden dat hoewel beargumenteerd kan worden dat 'sport' als een subthema van 'amusement' kan worden beschouwd, ik bewust besloten heb om hier een apart thema van te maken in verband met de hoge frequentie van dit thema.

Tabel 8.
Overzicht van de 15 thema's, het aantal keer dat deze voorkomen en hoe vaak deze in verband gebracht worden met Nederland.

Thema	Aantal	In relatie tot Nederland
Natuur	101	10
Amusement	60	5
Sport	51	26
Politiek	28	4
Ongeval	25	2
Techniek/wetenschap	21	5
Criminaliteit	18	0
Economie	17	3
Reizen/toerisme	14	6
Oorlog	12	3
Gezondheid	12	2
Onderwijs	4	3
Geschiedenis	4	5
Overig	3	0
Religie	1	0

Soms werd het buitenland in verband gebracht met Nederland doordat er bijvoorbeeld gesproken werd over Nederlandse personen of een vergelijking werd gemaakt met een situatie in Nederland.

Voorbeeldfragmenten verband met Nederland

“Ja, Hanneke is de aardbevingen wel gewend. Dat de aarde trilt in Groningen komt namelijk wel vaker voor. Maar ze zijn wel anders dan de bevingen die je misschien kent van televisie. Ja, bijvoorbeeld in landen als Mexico, Nepal en Japan. Daar schudt de aarde vaak veel heftiger. Hoe zit dat precies?” (Transcript 22, 09-01-2018)

“Veel kinderen in China zijn ingeënt tegen kinderziektes met een nepmedicijn. Net zoals in Nederland krijgen kinderen in China op jonge leeftijd een prik tegen die ziektes.” (Transcript 45, 23-07-2018)

“Groot succes voor de Nederlandse zwemmers die meedoen aan het EK zwemmen voor Paralympiërs in Dublin. [...] Nederland heeft tot nu toe elf gouden, zes zilveren en drie bronzen medailles gewonnen. Ja, er kunnen er nog meer bij komen. Vanavond en morgen zijn er nog finales waar Nederlanders aan meedoen.” (Transcript 49, 18-08-2018)

5.3 Frameanalyse

5.3.1 Generieke frames

Alle generieke frames zoals besproken in het theoretisch kader terug te vinden in het corpus. Ter illustratie volgen van elk frame een voorbeeld fragment uit het corpus.

Het **menselijk gezichtframe** komt 109 keer voor in het corpus en is daarmee het meest voorkomende frame.

“Carris Roger viel me op. Ze is pas elf jaar maar deed nu al met haar eigen kledinglijn mee aan de New York Fashion Week. Ze is een van de jongste mode-ontwerpers ooit met een eigen show in New York. Het meisje werd vroeger gepest en gediscrimineerd om haar bruine huidskleur. Daarom begon ze met kleding ontwerpen. ‘Flexing in my complexion’ staat er op haar kleding en daar bedoelt ze zoiets mee als ‘wees trots op wie je bent’. Daar heeft ze alle redenen toe.” (Transcript 4, 12-09-2017)

Het **conflictframe** komt ook diverse keren terug, deze werd door 45 fragmenten vertegenwoordigd.

“In de Amerikaanse stad St. Louis waren er voor de tweede nacht op rij rellen. Mensen gingen de straat op om te protesteren tegen een besluit van de rechter en dat liep uit de hand. Een tijd geleden heeft een politie, een witte politieagent, een zwarte man doodgeschoten en daar krijgt ie van de rechter geen straf voor. Demonstranten vinden dat niet eerlijk.” (Transcript 5, 17-09-2017)

Ook het **verantwoordelijkheidsframe** is herhaaldelijk terug te vinden in het corpus. Dit frame is in 40 fragmenten teruggevonden.

“Het populaire vakantie-eiland Bali in Indonesië staat bekend om z’n mooie stranden. Maar iedere ochtend liggen ze vol met plastic troep. Duizenden kilo’s plastic spoelen hier dagelijks aan. Afval dat door de wind en de zee op het strand terecht komt. Al is de regering een grote opruimactie gestart. Iedere ochtend komen schoonmakers het strand opruimen, zodat toeristen niet tussen de troep hoeven te liggen.” (Transcript 23, 11-01-2018)

Het **economische consequentiefame** is ook vertegenwoordigd in het corpus, hoewel deze in slechts 12 fragmenten teruggevonden is.

“Door het nieuws over de vulkaanuitbarsting komen er nog maar weinig toeristen naar het Indonesische eiland Bali. Ja, en dat is lastig want veel inwoners van Bali verdienen hun geld met toerisme. De Balinezen hopen dat het tijdens de feestdagen weer drukker wordt op hun eiland.” (Transcript 18, 03-12-2017)

Het **moraliteitsframe** komt van de generieke frames het minst vaak voor, daar het in slechts 8 fragmenten is teruggevonden.

C: “En wat kunnen mensen leren van Martin Luther King?”
K4: “Dat iedereen gelijk is. Het gaat niet om de kleur maar het gaat om wie je bent.”
VO: “En de kinderen hopen dan ook dat de woorden van Martin Luther King ook de komende jaren iedereen blijven inspireren.” (Transcript 34, 04-04-2018)

5.3.2 Issuespecifieke frames

Na enige aanpassingen van de interpretatie zijn in navolging van het eerdergenoemde onderzoek allereerst de volgende issuespecifieke frames geïdentificeerd in de analyse: *nationale eigenschappen*, *stereotypering* en het *ingroup vs. outgroup frame*. De overige frames zijn afgeleid uit het corpus.

Zo heb ik allereerst het zogenaamde **vrolijke nootframe** geformuleerd, waarbij de focus ligt op luchtiger, gemakkelijke berichtgeving. Dit frame werd van de issuespecifieke frames het vaakst herkend, ruim 84 keer.

“Ja, en dan een pastetje van een koekenbakker uit Engeland dat het nieuws heeft gehaald. Nooit eerder ging een versgebakken pastetje zo op avontuur. Bungelend onderaan een grote weerballon bereikte het een hoogte van ruim vijfendertig kilometer. Na anderhalf uur kwam het pastetje weer op aarde terecht. Heel. Maar toen werd ie toch opgegeten.” (Transcript 7, 23-09-2017)

Verder heb ik het **slachtoffer(hulp)frame** geformuleerd, waarbij er enerzijds aandacht werd besteed aan het aantal gewonden, doden of gedupeerden van andere aard en anderzijds aan individuen en (hulp)organisaties die reddings- en bevrijdingsacties leidden. Dit frame kwam ruim 77 keer voor.

“Het gaat nog steeds niet goed in de Amerikaanse staat Californië. Door heftige natuurbranden zijn daar nu al zeventien mensen overleden.” (Transcript 11, 11-10-2017)

Ook heb ik het **domesticatieframe** vastgesteld. Dit frame werd toegekend wanneer het fragment een koppeling maakt naar Nederland of het publiek. Dit frame kwam 72 keer voor.

“Een Chinees ruimtestation staat op het punt om neer te storten op aarde [...] Maar als dat gebeurt, komen die sowieso niet in de buurt van Nederland terecht.” (Transcript 30, 29-03-2018)

Onder het **nationale eigenschappenframe** werden in dit onderzoek de fragmenten verstaan die op enige wijze aanduiden hoe een bepaald land eruitziet, hoe het klimaat is of hoe de inwoners zich gedragen. Dit frame kwam 47 keer voor.

“In Kroatië ligt dit supermooie meer. Alleen door de droogte in het land ziet het er nu zo uit. Ja, helemaal uitgedroogd dus. Dat gebeurt wel vaker met het meer.” (Transcript 10, 06-10-2017)

Ook kwam het **exotische frame** voort uit dit proces, waarmee fragmenten aangeduid werden waarbij een bijzondere, excentrieke of zeldzame indruk werd afgegeven van de gebeurtenis. Dit frame kwam terug in 25 fragmenten.

“In de Amerikaanse staat Louisiana is een roze dolfijn gespot. Het is misschien een beetje lastig te zien maar ja, dit is hem. De dolfijn zwemt rond in een kanaal en dat is bijzonder want roze dolfijnen zijn heel zeldzaam.” (Transcript 3, 08-09-2017)

Werd er in een fragment een duidelijk onderscheid gemaakt tussen een *ingroup* en een *outgroup* door de ene groep als dusdanig anders af te beelden dan de eigen groep, dan was er sprake van het **ingroup vs. outgroup frame**. Ook dit frame kwam niet veel voor, het werd voor slechts 8 fragmenten ingezet.

“Dat zijn typisch Japanse tekeningen. Die betekenen daar, in Azië, soms iets heel anders dan hier, in Europa.” (Transcript 25, 18-01-2018)

Wanneer er vooroordelen omtrent eigenschappen en gedragingen aan een gehele groep werden toegewezen, werd het fragment ingedeeld onder het **stereotyperingframe**. Dit frame werd in slechts 5 fragmenten teruggevonden.

“Het is in veel staten in Amerika makkelijk om aan wapens te komen. Vuurwapens horen bij de cultuur. Het is heel normaal om ze te hebben. Veel Amerikanen vinden het ook belangrijk. Ze willen zich kunnen verdedigen als het nodig is, zeggen ze.” (Transcript 26, 20-02-2018)

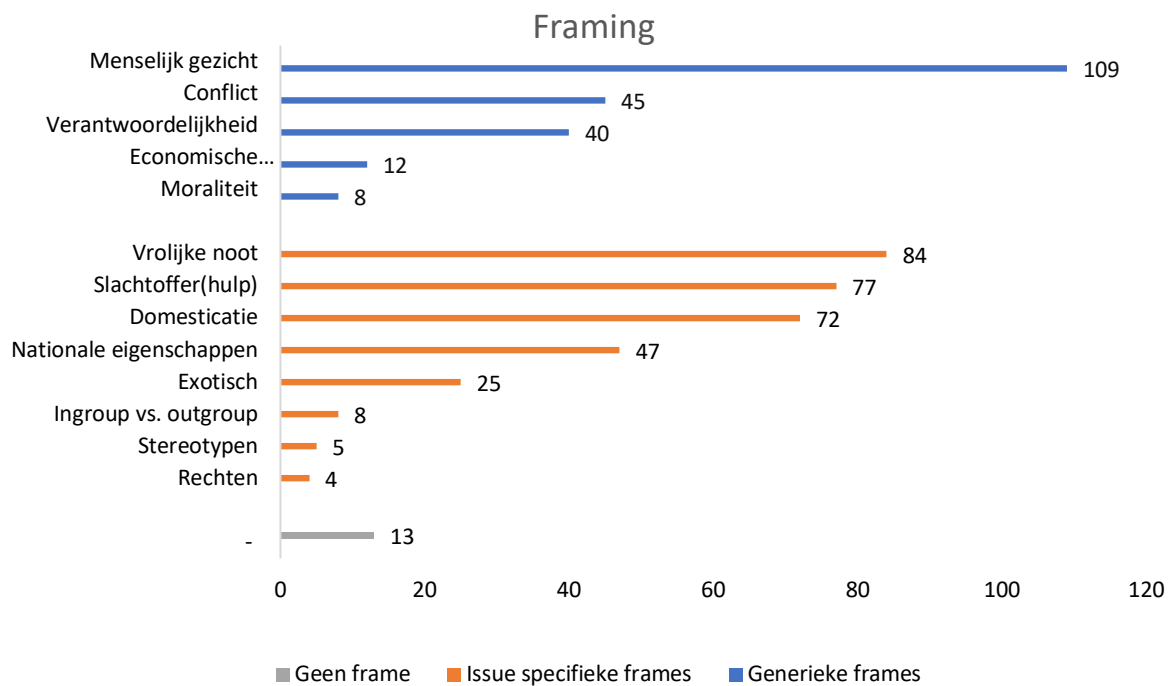
Ten slotte kon het **rechtenframe** geïdentificeerd worden in het corpus, waarbij de nadruk werd gelegd op mensenrechten. In slechts 4 fragmenten werd dit frame herkend.

“Ja en nog meer over het WK want vrouwen in Iran mogen vandaag voor het eerst in bijna 40 jaar een voetbalwedstrijd bekijken in de hoofdstad. In Iran hebben mannen en vrouwen niet dezelfde rechten. Lange tijd was het voetbalstadion verboden terrein voor vrouwen en mochten er alleen mannen komen.” (Transcript 42, 20-06-2018)

Het kwam meermaals voor dat er fragmenten waren waarbij er meerdere frames konden worden toegepast, zeker wanneer de fragmenten wat langer duurden. Daarentegen waren er ook fragmenten waar **geen frame** in herkend kon worden. In deze korte fragmenten werd feitelijke informatie gedeeld of evenementen of ontwikkelingen gepresenteerd zonder dat daar een bepaalde waarde aan gehecht werd.

“In Jordanië is expres een vliegtuig tot zinken gebracht. Het oude vliegtuig is helemaal leeg en zinkt langzaam naar de bodem van de zee. De bedoeling is dat er rond het vliegtuig allerlei planten en vissen kunnen leven.” (Transcript 15, 17-11-2017)

Hoe vaak de frames in totaal voorgekomen zijn binnen de 363 fragmenten uit het corpus is weergegeven in figuur 2.

Figuur 2.
Overzicht van alle typen frames en het aantal keer dat deze voorkomen binnen de fragmenten, onderverdeeld per type frame (generieke versus issuespecifieke)

H6 – Analyse en discussie

In dit hoofdstuk zal ik de resultaten van dit onderzoek bediscussiëren in het licht van de eerder besproken theorie om beiden op deze manier met elkaar in verband te brengen.

6.1 Zelf versus Ander

Critici op de canoncommissie merkten het al op: door een te grote focus op Nederland te leggen, worden perspectieven van andere groepen uitgesloten en ontstaat een ‘wij’ tegenover ‘zij’ construct (Grever et al., 2006). Uit de kwantitatieve analyse is gebleken dat Nederlands nieuws inderdaad de boventoon voert in de dagelijkse avonduitzending van het NOS Jeugdjournaal. Buitenlandse onderwerpen besloegen gemiddeld een derde (33,7%) van de totale zendtijd. Dit komt overeen met het resultaat uit eerder onderzoek, waaruit bleek dat in het destijds 10 minuten durende Jeugdjournaal 31,6% van de tijd aan het buitenland werd besteed (De Zwart, 2014). Uit het huidige onderzoek blijkt dat hoewel de zendtijd is verdubbeld en het Jeugdjournaal met het nieuwe format beargumenteerde de leefwereld van kinderen te willen vergroten (Bouma & Van Linge, 2017; NPO, 2017; Timmer, 2017), de verhoudingen van het buitenlandse nieuws ten opzichte van het Nederlandse nieuws nagenoeg gelijk zijn gebleven. Er werd dus absoluut gezien wel meer tijd besteed aan het buitenland door de toename van de zendtijd, maar relatief gesproken bleef de leefwereld in Nederland de boventoon voeren. Er is dus sprake van een zekere hiërarchie waarbij de Zelf (Nederland) boven de Ander (het buitenland) werd geplaatst (Jackson, 2014).

Ook is er uit de kwantitatieve analyse gebleken dat van alle getranscribeerde fragmenten (n=364) in totaal slechts 15,7% (n=57) een fragment betrof waarmee extra aandacht werd gevestigd op een eerder besproken of later terugkerend onderwerp. Des te meer aandacht wordt gevestigd op een fragment, des te belangrijker deze wordt geacht (Weaver, 2007). De “*straks in het Jeugdjournaal...*” en “*vandaag in het Jeugdjournaal zag je dat...*” rubrieken zijn onderdeel van het vaste format van het Jeugdjournaal. Het feit dat de buitenlandse fragmenten zo weinig herhalingen bevatten, toont aan dat deze rubrieken doorgaans vooruit- of terugblikken op de Nederlandse onderwerpen. Verder vond slechts 4,1% (n=15) van de 364 fragmenten plaats aan het begin van de uitzending. Het nieuws dat aan het begin van een uitzending wordt besproken, kan vergeleken worden met voorpaginanieuws bij een krant. Hoe meer het nieuws op de voorgrond wordt geplaatst, hoe belangrijker het wordt geacht (Weaver, 2007). Hieruit blijkt dat het buitenlandse nieuws niet alleen absoluut gesproken het onderspit delft, maar ook aanzienlijk minder geprimeerd werd dan het Nederlandse nieuws. De nieuwswaarde die aan buitenlands nieuws gehecht werd, schijnt hier indirect in door. De impressie werd gewekt dat het buitenlandse nieuws minder belangrijk is

dan het nieuws uit het thuisland, waardoor het een secundaire plaats in het journaal krijgt. Opnieuw werd duidelijk dat de Ander ondergeschikt gesteld wordt aan de Zelf (Jackson, 2014).

De presentator is bovendien in 99% van de fragmenten ten minste een keer aan het woord, wat deze spreker de hoofdspreker maakt. Dit toont ook dat de presentator een afbakening vormde voor de diverse items: nagenoeg ieder fragment werd geopend dan wel afgesloten door de presentator van die dag. Hoewel dit niet verbazingwekkend is voor een dergelijk format, toont dit aan dat er voornamelijk over het nieuws werd gesproken en relatief weinig met de subjecten in kwestie. Deze worden aanzienlijk minder aan het woord gelaten dan de presentator. Hiermee werd impliciet een bepaalde machtsverhouding kenbaar gemaakt. Het werd zo duidelijk wie er toegelaten werd te spreken en kennis over te brengen, om zo de beeldvorming van de buitenlandse werkelijkheid te kunnen construeren (Hall, 2013; Buikema & Plate, 2015).

Desalniettemin is het subject wel de tweede meest voorkomende spreker. De rol van het subject is dus groter dan die van bijvoorbeeld de correspondent of een deskundige. Dit toont aan dat het subject in ieder geval ook aan het woord gelaten werd om het eigen verhaal te vertellen. Een belangrijke kanttekening hierbij is wel dat tot deze subjecten ook kinderen behoren, waarvan nagenoeg de helft (46%) Nederlands is. Hoewel deze fragmenten ieder op eigen wijze verband houden met de leefomstandigheden en verhalen van de Ander in het buitenland, werd door het woord te geven aan de Nederlandse kinderen het onderwerp vanuit het perspectief van de Zelf verteld. Wanneer een Nederlands kind vertelt over de eigen ervaring met de bosbranden in Zweden of een Nederlandse schoolklas werd gevraagd hoe zij actievoeren voor kinderen in Syrië, verschuift het zwaartepunt van het onderwerp terug naar Nederland. Het verhaal van de Ander werd hiermee evengoed gepresenteerd door de Zelf. Dit blijkt ook uit de frameanalyse waarin het issuespecifieke domesticatieframe duidelijk naar voren komt, waarmee de buitenlandse kwesties in relatie wordt gebracht met het thuisfront (zie ook §6.3).

Tevens sluit het meest frequent toegepaste menselijk gezichtframe aan bij het inzetten van het subject als spreker, wat aantoont dat het verhaal van de Ander concreter wordt gemaakt door middel van een persoonlijke casus. Door een gezicht toe te schrijven aan de Ander wordt deze minder abstract gemaakt. Ook blijkt uit de frequente inzet van het slachtoffer(hulp)frame dat het beeld van de Ander over het algemeen vanuit een menselijk perspectief wordt geframed (zie ook §6.4).

6.2 Auto- versus hetero-image

In de 33% zendtijd die het buitenland ontvangt, werden alle zeven werelddelen met behulp van 151 verschillende benamingen vertegenwoordigd. Dit toont aan dat het buitenland op inclusieve wijze wordt vertegenwoordigd, waarmee er een vrij divers in plaats van stereotypisch beeld van

de Ander (hetero-image) wordt geconstrueerd (Leerssen, 2007; 2016; Ten Thije, 2016). Door deze ruime en inclusieve representatie van het buitenland lijkt het Jeugdjournaal op dit gebied wel te voldoen aan de eigen visie om de leefwereld van kinderen te vergroten (Bouma & Van Linge, 2017; NPO, 2017; Timmer, 2017). Wanneer kinderen dagelijks naar het Jeugdjournaal kijken, worden zij met dank aan de uitgebreide buitenlandse agenda meegenomen in “de rest van de wereld” (Transcript 1, 21-08-2017) en waar deze zich bevindt. Hiermee werd aangetoond dat de buitenwereld die door het Jeugdjournaal werd gepresenteerd, zich verder dan slechts “om de hoek” uitstrekt (Grever et al., 2006, p.112)

Desondanks valt het op dat enkele werelddelen vaker worden benoemd dan andere. Zo werden Europa (n=175), Azië (n=154) en Noord-Amerika (n=118) aanzienlijk vaker besproken dan de overige werelddelen.

Verder is het opvallend dat waar Europa en Azië met ruim 40 diverse benamingen worden gerepresenteerd, Noord-Amerika met “slechts” 24 labels werd vertegenwoordigd. De reden hiervoor is dat “Amerika” veelal werd ingezet om te verwijzen naar de Verenigde Staten, zonder dat hier verder expliciet werd gemaakt welk gebied precies bedoeld werd. Hier treedt een vorm van stereotypering op omdat het diverse land met 50 verschillende staten werd gereduceerd tot een enkel gebied met een benaming: Amerika.

Uit de kwalitatieve inhoudsanalyse is gebleken dat de thema's natuur (n=101) amusement (n=60) en sport (n=51) het vaakst verbeeld werden in relatie tot het buitenlandse nieuws. Uit eerder onderzoek is gebleken dat kinderen met betrekking tot nieuwsrapportages een vergrote interesse hebben in nieuws gerelateerd aan sport, dieren, beroemdheden, roddelpraat, actie en milieu gerelateerde zaken (Alon-Tirosh & Lemish, 2014). In dit onderzoek is het thema ‘dieren’ opgenomen in het bredere thema ‘natuur’. Ook zijn de subthema's ‘beroemdheden’ en ‘roddelpraat’ opgenomen in het bredere thema ‘amusement’. Uit dit onderzoek blijkt dat het NOS Jeugdjournaal voldoet aan de wensen van kinderen aangezien de drie meest voorkomende thema's ook thema's zijn die kinderen blijkbaar graag terugzien.

6.3 Domesticatie

De Nederlandse kinderen die aan het woord worden gelaten, weerspiegelen hoe het NOS Jeugdjournaal probeert om Nederland te contextualiseren in het buitenlandse verhaal. Waar critici de Canon van Nederland verweet een eenzijdig perspectief op de natie te bieden (Grever et al., 2006), biedt het NOS Jeugdjournaal hiermee wel degelijk een internationaal vergelijkend perspectief.

Uit dit onderzoek kwam tevens het issuespecifieke frame domesticatie naar voren. De mate waarin dit frame, waarmee een koppeling gemaakt werd tussen de buitenlandse kwestie en de gang van zaken in Nederland, werd ingezet, is noemenswaardig. Ondanks dat alle fragmenten betrekking hebben op kwesties buiten Nederland, werd het nieuws door middel

van dit frame desalniettemin teruggebracht naar Nederland, dan wel door de situatie te vergelijken met het thuisland of het publiek actief aan te sporen zich met de kwestie in te laten door te reageren op het nieuws of een stelling. Zo werd het nieuws ‘dichter bij huis’ gebracht en werd er betrokkenheid gecreëerd tussen de zender en de ontvanger.

De kwantitatieve analyse toont daarnaast aan dat er door middel van 13 verschillende benamingen naar Nederland werd verwezen in relatie tot het buitenland. Hiermee worden de buitenlandse kwesties wederom dichterbij huis geplaatst door ze in verband te brengen met Nederland.

Uit de kwalitatieve inhoudsanalyse bleek vervolgens dat Nederland het vaakst in relatie tot buitenlandse zaken werd genoemd op het gebied van sport. Dit kan worden verklaard aan de hand van het wereldkampioenschap voetbal in Rusland en de Olympische Winterspelen in Zuid-Korea, die beiden in 2018 plaatsvonden.

6.4 Doelstelling NOS

Uit de frameanalyse is gebleken dat er veelal door middel van het in hoge mate ingezette menselijk gezichtframe (generiek) en het slachtoffer(hulp)frame (issuespecifiek) een humane draai aan het nieuws gegeven werd. Bovendien blijkt uit de kwantitatieve analyse van de sprekers dat na de presentator, het woord veelal gegeven werd aan de subjecten. De subjecten laten spreken komt overeen met het menselijk gezichtframe, waarbij er een persoonlijk verhaal van een individu of groep wordt uitgelicht (Semetko & Valkenburg, 2000). Hiermee wordt het de doelstelling van het NOS Jeugdjournaal om andere leefwerelden uit te diepen bevestigd.

Wanneer lokale inwoners of andere subjecten aan het woord gelaten werden, was 77% (n=107) hiervan kind. Dit bevestigt de doelstelling van het NOS Jeugdjournaal om meer ruimte te bieden voor de verhalen uit de leefwerelden van kinderen (Bouma & Van Linge, 2017; NPO, 2017; Timmer, 2017). Deze leefwerelden ontvangen ook aandacht door het inzetten van het generieke menselijk gezichtframe, waarbij het publiek een kijkje in de leefwereld van anderen werd verschaft (Semetko & Valkenburg, 2000).

Dat het NOS Jeugdjournaal erin slaagt tamelijk objectief te blijven, een andere doelstelling van de omroep, blijkt uit het geringe optreden van het moraliteitsframe. Het publiek aanspreken op hoe zij zich wel of niet zou moeten gedragen, zou niet stroken met deze objectiviteit. Verder bevat het corpus ook enkele fragmenten waarop geen frames van toepassing zijn. In deze fragmenten werden constatering en feiten, evenementen of ontwikkelingen gepresenteerd zonder dat daar een evaluatie of oordeel over gecommuniceerd werd. Ook dit laat zien dat het Jeugdjournaal nieuws brengt zonder daar per definitie een bepaalde attitude mee op te leggen.

Verder bestond het buitenlandse nieuws dat gerapporteerd werd, naast het serieuze en eventueel droevige nieuws voor een groot deel uit wat meer plezierige en onbezorgde

berichtgeving. Dit blijkt uit het feit dat het vrolijke nootframe het meest ingezette issuespecifieke frame is. Hiermee geeft het Jeugdjournaal gehoor aan zowel de wens van kinderen (Alon-Tirosh & Lemish, 2014) en hun eigen belofte om meer ruimte te maken voor luchtiger nieuws (Bouma & Van Linge, 2017; Timmer, 2017). Hieruit kan opgemaakt worden dat buitenlandse kwesties niet alleen op negatieve en zwaarmoedige wijze werden gepresenteerd, maar ook met een knipoog werden verbeeld. Het feit dat het buitenland niet slechts als de “boze buitenwereld” vol armoede en oorlog werd afgebeeld, laat Nederlandse kinderen zien dat er elders op de wereld ook groepen mensen en kinderen rondlopen met vergelijkbare levens en interesses. Dit is tevens gebleken uit de meest voorkomende onderwerpen binnen het corpus, waarbij de thema’s amusement en sport wijzen op meer onbezorgd nieuws. Hoewel het meest voorkomende thema natuur natuurlijk ook onderwerpen als natuurrampen en andere calamiteiten omvat, wordt ook door middel van dit thema een inhoudelijke wens van kinderen tegemoetgekomen omdat dit thema het (luchtigere) nieuws over dieren behelst, een onderwerp dat erg in trek is bij het jonge publiek (Alon-Tirosh & Lemish, 2014).

H7 - Conclusie en evaluatie

7.1 Beantwoording hoofdvraag

In dit onderzoek zijn afleveringen van het NOS Jeugdjournaal op exploratieve wijze onder de loep genomen vanuit een intercultureel communicatiewetenschappelijk perspectief om een aanvulling te bieden op het academische debat omtrent culturele beeldvorming van de Zelf en de Ander, betekenisgeving door middel van framing en de actieve rol die de media hierin spelen. In dit onderzoek is door middel van diverse analyses en deelvragen getracht een antwoord te formuleren op de volgende hoofdvraag:

Op welke manier representeert het NOS Jeugdjournaal het buitenland in het dagelijkse avondjournaal in de periode 2017-2018?

Dit onderzoek heeft voornamelijk aangetoond dat het buitenland op diverse en inclusieve wijze wordt vertegenwoordigd door het NOS Jeugdjournaal. Naast continenten en landnamen, worden ook steden en regio's niet overgeslagen. Echter is de aandacht voor dit buitenland duidelijk geconcentreerd op specifieke werelddelen: Europa, Azië en Noord-Amerika. Hieruit blijkt dat er een hiërarchie wordt geconstrueerd binnen het buitenlandse domein, waarbij het ene werelddeel als meer opmerkingswaardig dan het andere wordt beschouwd. Er is niet alleen sprake van hiërarchie binnen het buitenlandse domein, ook tussen de buitenlandse Ander en de binnenlandse Zelf is er sprake van een machtsstructuur (Abdallah-Preteille, Holliday, in Jackson, 2014; Leerssen, 2016; Ten Thije 2016). Doordat het binnenlandse nieuws met nagenoeg 70% van de zendtijd het dominante discours blijft, wekt het NOS Jeugdjournaal de indruk dat dit nog altijd het belangrijkste nieuws voor de doelgroep betreft. Ook werd het Nederlandse nieuws regelmatig als eerste besproken, waarmee buitenlandse zaken een ondergeschikte rol binnen het journaal aangemeten krijgen. Hoewel het een Nederlands journaal betreft en het binnenlandse nieuws daarmee logischerwijs een toonaangevende positie binnen het journaal kan innemen, is het niet per definitie vanzelfsprekend dat de verhoudingen tussen binnen- en buitenlandse zaken onevenredig zijn.

Ook ligt, bij de bespreking van buitenlands nieuws, het accent onmiskenbaar op een drietal thema's. De thema's natuur, sport en amusement springen er nadrukkelijk uit waarmee het Jeugdjournaal een voorkeur voor een bepaald type nieuws communiceert. Deze voorkeur komt overeen met de voorkeur van de doelgroep (Alon-Tirosh & Lemish, 2014), maar geeft ook weer welke onderwerpen door de omroep als het meest interessant dan wel relevant voor de doelgroep wordt beschouwd.

Verder worden, hoewel het op het eerste oog wellicht niet zo lijkt, buitenlandse subjecten met persoonlijke verhalen statistisch gesproken overschaduwd door Nederlandse sprekers of de presentator die het verhaal van de Ander doet. Hoewel de focus van het nieuws voornamelijk op humane aspecten ligt, door het inzetten van zowel generieke als issuespecifieke frames als menselijk gezicht, slachtoffer(hulp) en domesticatie, wordt het dominante discours gevormd door het hetero-image van de Zelf over de Ander, in plaats van door het zelfbeeld (auto-image) van de Ander.

Hoewel het erop lijkt dat buitenlandse zaken veelal verteld worden vanuit het perspectief van de Zelf, doet het NOS Jeugdjournaal Nederland hiermee tegelijkertijd een geslaagde poging om Nederland in een wereldwijde context te plaatsen. Het journaal presenteert een veelzijdig perspectief op de wereld en toont het Nederlandse publiek met verwijzingen naar Azië, Afrika en Oceanië dat het buitenland tot ver buiten de Nederlandse of zelfs maar Europese grenzen reikt. Hoewel er veel aandacht blijft voor het nationale, wordt de blik van het jonge publiek verruimd door wereldwijde ontwikkelingen te presenteren in relatie tot Nederland en de nationale rol daarbinnen. Het NOS Jeugdjournaal lijkt zich hiermee wel degelijk in te zetten om de Nederlandse jeugd op te voeden tot goed geïnformeerde wereldburgers met een internationale en interculturele blik.

7.2 Evaluatie en aanbevelingen

Hoewel dit onderzoek gezien kan worden als een aanvulling op het academische debat betreffende de beeldvorming van het buitenland in de media, dienen er enige kanttekeningen gemaakt te worden.

Allereerst heb ik niet de gehele afleveringen van het Jeugdjournaal onderworpen aan de betreffende analyses, maar enkel de fragmenten waarin het buitenland werd vertegenwoordigd. Hoewel dit inzichten biedt in de manier waarop het buitenland gerepresenteerd werd in het NOS Jeugdjournaal, lag de focus van het onderzoek hiermee voornamelijk op het hetero-image. Door het ontbreken van de resterende fragmenten binnen de afleveringen, mist de beeldvorming over Nederland. Hierdoor is het niet mogelijk de beeldvorming over het buitenland af te zetten tegen de beeldvorming over Nederland terwijl deze typen images toch juist onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn (Leerssen, 2016). Om meer inzicht te krijgen in culturele beeldvorming, zou het nuttig zijn het gecreëerde hetero-image van het NOS Jeugdjournaal te kunnen verhouden tot het geconstrueerde auto-image. Hier is aanvullend onderzoek voor nodig.

Ter aanvulling op het bovenstaande, verschaft dit onderzoek door een focus op de tekstuele inhoud van het medium geen inzichten in de manier waarop de visuele representatie door het NOS Jeugdjournaal bijdragen aan de beeldvorming van het buitenland. Belangrijke visuele *clues* die de getrokken conclusies kunnen versterken of ontkrachten zijn hierbij

onbelicht gebleven. Hoewel er aannemelijke argumenten konden worden aangevoerd waarom ik mij in dit onderzoek heb geconcentreerd op de tekstuele dimensie, zou een interdisciplinaire aanpak voor dit vraagstuk een vruchtbare aanwinst kunnen blijken. Een analyse van de visuele dimensie vanuit de media- en televisiewetenschappen zouden bijdragen aan dit onderzoek om zo een completer beeld te schetsen van de beeldvorming van de rest van de wereld.

Tevens zijn de analyses handmatig uitgevoerd door slechts een enkele onderzoeker. Omdat er aan dit onderzoek menselijk handelen te pas is gekomen waarbij keuzes gemaakt dienden te worden, bestaat er een mogelijkheid dat er onzuiverheden zijn opgetreden. Ten eerste bestaat er binnen het interculturele communicatieonderzoek het gevaar dat een analyse wordt uitgevoerd vanuit het culturele perspectief van de onderzoeker. Het is van belang dat de onderzoeker afstand doet van zijn of haar eigen perspectief zodat er een meer gelijk gewicht toegekend kan worden aan diverse culturele perspectieven, een proces dat *decentring* wordt genoemd (Spencer-Oatey & Franklin, 2009). Een tweede of zelfs derde onderzoeker zou de validiteit van de codes en daarmee het onderzoek kunnen versterken.

Verder heeft dit onderzoek zich op exploratieve wijze beziggehouden met het in kaart brengen van de representatie van het buitenland in de algemene zin van het woord. Het kan echter zo zijn dat er ook patronen te ontdekken zijn in bijvoorbeeld de frames die worden toegepast per werelddeel. De mogelijkheid bestaat bijvoorbeeld dat Azië dikwijls benaderd werd vanuit het exotische frame, voor Afrika de nadruk werd gelegd op het slachtoffer(hulp)frame of Noord-Amerika hoofdzakelijk in verband gebracht werd met (politieke) conflicten. Dit is in dit onderzoek niet getoetst maar dit kan een interessante verdieping zijn en aanvullende inzichten opleveren omtrent het buitenlandse discours van het NOS Jeugdjournaal.

Daarnaast werd er in dit onderzoek onderzocht op welke manier het buitenland werd gerepresenteerd door de zender richting de ontvanger maar werden de media-effecten niet daadwerkelijk getoetst. Om te kunnen beoordelen in welke mate de informatie en de frames die het NOS Jeugdjournaal aanreikt in werkelijkheid van invloed zijn op de gedachtevorming van het publiek over de besproken thema's, dient er receptieonderzoek plaats te vinden. Dit onderzoek kan in dat geval beschouwd worden als een voorbereidende stap op een dergelijk effectonderzoek.

Een laatste suggestie voor vervolgonderzoek, met het doel de resultaten van dit onderzoek op bredere schaal te kunnen interpreteren, is door vergelijkbaar onderzoek uit te voeren binnen andere landen. Nederland is niet het enige land met een Jeugdjournaal (NOS, 2008) en het kan interessant zijn om te onderzoeken of het buitenland op vergelijkbare manier gerepresenteerd wordt in andere landen of niet. Aan de hand van dergelijk onderzoek kunnen er vergelijkingen gemaakt worden met Nederland, waarin gekeken kan worden of Nederland juist relatief veel of weinig aandacht besteedt aan het buitenland en of andere landen het

buitenlandse nieuws op soortgelijke wijzen framen. Dergelijk vergelijkend onderzoek tussen verschillende landen kan bijdragen aan het van interculturele communicatie omdat het inzichten biedt in de manier waarop diverse landen met behulp van auto- en hetero-images invulling geven aan de machtige positie van verteller om zo het beeld van de Zelf en de Ander vorm te geven. Ook kan het relevante inzichten bieden om de resultaten van dit onderzoek te vergelijken met het reguliere achtuurjournaal van de NOS om te kunnen beoordelen of de beeldvorming voor volwassenen gelijk is aan die van kinderen.

Ten slotte dient er een laatste kanttekening gemaakt te worden wat betreft de onderzoeksresultaten. Binnen het onderzoeksveld van de imagologie is het belangrijk om te onthouden dat beeldvorming sterk afhankelijk is van allerlei sociale en politieke ideologieën en als gevolg daarvan veranderlijk is. Omdat de thema's en de frames waarmee het buitenland werd gerepresenteerd in de casus van dit onderzoek over de tijd kunnen wijzigen doordat de nadruk kan komen te liggen op andere aspecten (Fiske & Taylor, in Entman, 1993; Weaver, 2007), dient het discours ten opzichte van het buitenland dat uit dit onderzoek naar voren is gekomen geïnterpreteerd te worden binnen de kaders van dit specifieke onderzoek en de onderzoeksperiode.

Bronnenlijst

Primaire bronnen

NOS Jeugdjournaal. (z.d.-b). Uitzendingen. Geraadpleegd op 9 maart 2020, van <https://jeugdjournaal.nl/uitzendingen/>

Secundaire bronnen

Agha, A. (2011). Meet mediatization. *Language & Communication*, 31(3), 163–170. <https://doi.org/10.1016/j.langcom.2011.03.006>

Alon-Tirosh, M., & Lemish, D. (2014). “If I was making the news”: What do children want from news? *Participations: Journal of Audience & Reception Studies*, 11(1), 108–109. Geraadpleegd van <https://www.participations.org/Volume%2011/Issue%201/7.pdf>

Balmas, M., & Sheafer, T. (2010). Candidate Image in Election Campaigns: Attribute Agenda Setting, Affective Priming, and Voting Intentions. *International Journal of Public Opinion Research*, 22(2), 204–229. <https://doi.org/10.1093/ijpor/edq009>

Baneke, I. (2017, 21 november). Hoe het Jeugdjournaal zijn zendtijd én (hopelijk) de kijkcijfers verdubbelt. Trouw. Geraadpleegd op 9 maart 2020, van <https://www.trouw.nl/cultuur-media/hoe-het-jeugdjournaal-zijn-zendtijd-en-hopelijk-de-kijkcijfers-verdubbelt~b889c8f5/>

Bouma, F., & van Linge, D. (2017, 12 april). Jeugdjournaal vernieuwt format: dubbel zo lang en op een ander tijdstip. De Volkskrant. Geraadpleegd op 9 maart, van <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/jeugdjournaal-vernieuwt-format-dubbel-zo-lang-en-op-een-ander-tijdstip~b302efa4/>

Buikema, R., & Plate, L. (2015). *Handboek genderstudies* (2de editie). Bussum, Nederland: Coutinho.

Cappella, J. N., & Jamieson, K. H. (1997). *Spiral of Cynicism*. Geraadpleegd van https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=2XQ8DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=spiral+of+Cynicism%E2%80%AF:+The+Press+and+the+Public+Good&ots=tlv6nrRK3C&sig=cN9bpR9ccS_hfdFcF5Ejx9B8C6U#v=onepage&q=spiral%20of%20Cynicism%E2%80%AF%3A%20The%20Press%20and%20the%20Public%20Good&f=false

Coyne, S. M., Linder, J. R., Rasmussen, E. E., Nelson, D. A., & Birkbeck, V. (2016). Pretty as a Princess: Longitudinal Effects of Engagement With Disney Princesses on Gender Stereotypes, Body Esteem, and Prosocial Behavior in Children. *Child Development*, 87(6), 1909–1925. <https://doi.org/10.1111/cdev.12569>

De Vreese, C. H. (2003). Framing: Theory and typology. *Determination of information and tenor in texts: Multidisciplinary approaches to discourse*. Neerlandistiek Publikationen, Amsterdam, Netherland, 151-164.

De Vreese, C. H. (2012). New Avenues for Framing Research. *American Behavioral Scientist*, 56(3), 365–375. <https://doi.org/10.1177/0002764211426331>

- De Zwart, V. (2014). *Het Jeugdjournaal versus het NOS Journaal* (Master Thesis). Geraadpleegd van <http://hdl.handle.net/2105/17745>).
- D'Haenens, L. S. J., & Bosman, J. A. M. (2003). Portrayal of Canada in the Dutch print media. *Canadian Journal of Communication*, 28(2), 203–218. Geraadpleegd van <https://hdl.handle.net/2066/63135>
- Du Pré, R. (2019, May 31). Nieuwe Canon moet meer aandacht hebben voor 'schaduwkanten' Nederlandse geschiedenis. *De Volkskrant*. Geraadpleegd op 9 maart 2020, van <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/nieuwe-canon-moet-meer-aandacht-hebben-voor-schaduwkanten-nederlandse-geschiedenis~bae65413/>
- During, A. (2016). *Beeldvorming door de NOS: een conflict verslagen: Een kwalitatief onderzoek naar beeldvorming van Israel en Palestina door het NOS Journaal* (Masterscriptie). Geraadpleegd van <https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/326448/Scriptie%20A.%20During%20Igitur.pdf?sequence=1>
- Dörnyei, Z. (2007). *Research Methods in Applied Linguistics*. Oxford, Verenigd Koninkrijk: Oxford University Press.
- Durkin, K., & Nugent, B. (1998). Kindergarten children's gender-role expectations for television actors. *Sex Roles*, 38(5/6), 387–402. Geraadpleegd van <https://search-proquest-com.proxy.library.uu.nl/docview/1308099220?accountid=14772>
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- European Commission. (2017). Standard Eurobarometer 88 Autumn 2017. Geraadpleegd van https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=6&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiLgNa8-MnoAhXIyKOKHa7rBO8QFjAFegQIBRAB&url=https%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fcommissionfrontoffice%2Fpublicopinion%2Findex.cfm%2FResultDoc%2Fdownload%2FDocumentKy%2F82786&usq=AOvVaw17UrDp_hb6W7jBAMXEa6Ic
- Foucault, M. (1982). The subject and power. *Critical inquiry*, 8(4), 777-795.
- Gamson, W. A., & Modigliani, A. (1989). Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructionist approach. *American journal of sociology*, 95(1), 1-37. Geraadpleegd van <https://www.jstor.org/stable/2780405>
- Grever, M., Jonker, E., Ribbens, K., & Stuurman, S. (2006). Het behouden huis. Een commentaar op De canon van Nederland. In M. Grever, E. Jonker, K. Ribbens, & S. Stuurman (Red.), *Controverses rond de canon* (pp. 106–121). Assen: Van Gorcum. Geraadpleegd van <https://www.researchgate.net/publication/281859092> *Controverses rond de canon*

- Hall, S. (2013). The Work of Representation. In S. Hall, J. Evans, & S. Nixon (Red.), *Representation*, 2e ed., 1-47. Milton Keynes, Verenigd Koninkrijk: The Open University.
- Hooghe, M., & De Swert, K. (2005). *Nieuws Op Televisie* (1ste editie). Leuven, België: Acco.
- Iyengar, S., & Kinder, D. R. (2010). *News That Matters* (Revised edition). Amsterdam, Nederland: Amsterdam University Press.
- Jackson, J. (2014). *Introducing Language and Intercultural Communication*. Abingdon, Verenigd Koninkrijk: Routledge.
- Jørgensen, M., & Phillips, L. J. (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. Thousand Oaks, Canada: SAGE Publications.
- Katz, E. (1957). The two-step flow of communication: An up-to-date report on an hypothesis. *Public opinion quarterly*, 21(1), 61-78.
- Katz, E., & Lazarsfeld, P. F. (2005). *Personal Influence* (2de editie). Abingdon, Verenigd Koninkrijk: Routledge.
- Lasswell, H. D. (1927). *Propaganda Technique in the World War*. Londen, Verenigd Koninkrijk: K. Paul, Trench, Trubner & Company, Limited.
- Leerssen, J. (2007). Imagology: History and method. *Imagology: The cultural construction and literary representation of national characters*, 17-32. https://doi.org/10.1163/9789004358133_003
- Leerssen, J. (2016). Imagology: On using ethnicity to make sense of the world. *Iberic@l, Revue d'études ibériques et ibéro-américaines*, 10, 13-31.
- McCombs, M., Llamas, J. P., Lopez-Escobar, E., & Rey, F. (1997). Candidate images in Spanish elections: Second-level agenda-setting effects. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 74(4), 703-717.
- Mediawet 2008. (2008, 29 december). Geraadpleegd op 12 februari 2020, van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0025028/2020-02-01>
- Mumme, D. L., & Fernald, A. (2003). The infant as onlooker: Learning from emotional reactions observed in a television scenario. *Child development*, 74(1), 221-237.
- NOS. (z.d.-a). De geschiedenis van het NOS Jeugdjournaal. Geraadpleegd op 11 januari 2020, van <https://jeugdjournaal.nl/over/2078688-de-geschiedenis-van-het-nos-jeugdjournaal.html>
- NOS. (z.d.-b). Geschiedenis van de NOS. Geraadpleegd op 11 januari 2020, van <https://over.nos.nl/organisatie/geschiedenis-van-de-nos>
- NOS. (z.d.-c). Taken en missie - Over de NOS. Geraadpleegd op 10 februari 2020, van <https://over.nos.nl/organisatie/taken-visie>

- NOS. (z.d.-d). Beleidsplan - Over de NOS. Geraadpleegd op 12 februari 2020, van <https://over.nos.nl/organisatie/regelgeving-1>
- NOS. (2008). *Jeugdjournaal in het buitenland*. Geraadpleegd 12 februari 2020, van <https://jeugdjournaal.nl/artikel/301846-jeugdjournaal-in-het-buitenland.html>
- NOS Jeugdjournaal. (z.d.). Alles over het NOS Jeugdjournaal. Geraadpleegd op 10 februari 2020, van <https://jeugdjournaal.nl/over/2065380-alles-over-het-nos-jeugdjournaal.html>
- NPO. (2017, 16 augustus). NOS Jeugdjournaal vanaf 21 augustus om 19.00 uur [Persbericht]. Geraadpleegd op 12 februari 2020, van <https://pers.npo.nl/persberichten/nos-jeugdjournaal-vanaf-21-augustus-om-1900-uur>
- Scheufele, D. A., & Tewksbury, D. (2007). Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three media effects models. *Journal of communication*, 57(1), 9-20.
- Semetko, H. A., & Valkenburg, P. M. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of communication*, 50(2), 93-109.
- Siapera, E. (2010). *Cultural Diversity and Global Media*. Oxford, Verenigd Koninkrijk: Wiley-Blackwell.
- Spencer-Oatey, H., & Franklin, P. (2009). *Intercultural Interaction* (1ste editie). London, Verenigd Koninkrijk: Palgrave Macmillan.
- Tarekegn, A., & Endris, S. (2019). The Relationship between Hours of Television Watching and Academic Achievement of Secondary School Students: The Case of Some Selected Secondary Schools in Harer City. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 7(3), 61. <https://doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.7n.3p.61>
- Ten Thije, J. D. (ter perse). What is intercultural communication? In G. Rings & S. Rasinger (Red.), *The Cambridge Handbook of Intercultural Communication*.
- Ten Thije, J.D. (2016). Intercultural Communication. In Ludwig Jäger, Werner Holly, Peter Krapp & Samuel Weber (Eds.), *Sprache - Kultur - Kommunikation / Language - Culture - Communication - Ein internationales Handbuch zu Linguistik als Kulturwissenschaft / An International Handbook of Linguistics as Cultural Study* (pp. 587-600) (13 p.). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Timmer, S. (2017, 21 augustus). Jeugdjournaal in nieuw jasje: Kinderen zijn echte nieuwsconsumenten. Algemeen Dagblad. Geraadpleegd op 9 maart, van <https://www.ad.nl/show/jeugdjournaal-in-nieuw-jasje-kinderen-zijn-echte-nieuwsconsumenten~abf81f98/>
- Van der Molen, J.H.W., & De Vries, M., (2003). Violence and consolation: September 11th 2001 covered by the Dutch children's news. *Journal of Educational Media*, 28(1), 5-19.

- Van der Molen, J. H.W., & Van der Voort, T. H. (2000). Children's and adults' recall of television and print news in children's and adult news formats. *Communication Research*, 27(2), 132-160.
- Van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and Power*. New York, Verenigde Staten: Macmillan Publishers.
- Van Noije, L., & Wennekers, A. (2019). Nederlandse Identiteit in Geschreven Media. In Sociaal en Cultureel Planbureau (Red.), *Denkend aan Nederland*. Den Haag, Nederland: Uitgeverij SCP.
- Van Oostrom, F. (2012). Canon und kein Ende. In A. Twaalfhoven (Red.), *Boekman 79: De Canondiscussie* (pp 92-96.). Amsterdam, Nederland: Boekmanstichting
- Weaver, D. H. (2007). Thoughts on Agenda Setting, Framing, and Priming. *Journal of Communication*, 57(1), 142-147. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00333.x>

- Bijlage 1

- Bijlage 2